

ХАЛҚИМИЗ ДИЛИДАГИ ГАП

Юртбошимиз Ислам Абдуганиевич Каримовнинг «Туркистон-пресс» агентлиги мухбирининг саволларига жавоби халқимиз қалбидаги жушқин ватанпарварлик туйғуларини ифодалади дейиш мумкин. Менинг назаримда, мамлакатимизнинг Оллоҳни қалбига, юрагига жойлаган ҳар бир фуқароси бу сузларга астойдил қушिलाди.

Динимиз азал-азалдан ёшларимизни иймонли, инсофли ва ахлоқли қилиб тарбиялашга кумаклашиб келган. Шунинг учун ҳам бизда дин арбоблари юксак қадрланган. Улар халқимизнинг ҳурмат-эътиборига сазовор бўлишган. Уйлашимизки, бизнинг кунларимизда ҳам муқаддас ислом динимиз ана шу эзгу анъанани давом эттиради. XXI асрда мустақил Ўзбекистонимизга хизмат қиладиган жасур ва ватанпарвар фарзандларни камол топтиришга муносиб ҳисса қўшади.

Парла ЗИЁТОВ,

Жиззах туманидаги Ҳамроқул Носиров номи жамоа ҳўжалиги бригадери, Ўзбекистон Қаҳрамони

ДИНДОРЛИГИМИЗ — ҲАҚИҚАТ

Президентимиз И. А. Каримовнинг «Туркистон-пресс» ахборот агентлиги мухбири саволларига берган жавобларини жуда катта қизиқиш ва ҳаяжон билан ўқиб чиқдим. Чиндан ҳам биз мусулмонлар ўз динимиз ҳақида гапирганимизда энг аввало Оллоҳ ва унинг Расулини, ўзимизга руҳан яқин бўлган алломаларимизни тасаввур қиламиз. Бутун мусулмон олами фахру эҳтиром билан тилга оладиган Имом ал-Бухорий, Баҳоуддин Нақшбанд, Абдуҳолиқ Гиждувий, Аҳмад Яссавий, Имом ат-Термизий сингари улғу алломалар қолдирган буюк маънавий меросдан нафақат бизнинг ўзимиз, келажак авлодимиз ҳам баҳраманд бўлишида беқисс хизмат қилган Йўлбошимизга таъзим ила ташаккурлар айтаемиз. Бу ҳақиқат. Ҳақиқатдан эса куз юмиб бўлмайти.

Ортиқ ВАФОВЕВ,

«Нуроний» жағгармаси Бухоро вилояти бўлими раиси

Азиз ҳамкасблар!

“НАВРҮЗ—БОҚИЙ БАЙРАМ”

Анъанавий танлови сиз журналистларни ижодий баҳсга чорлайди!

Энг яхши таҳририят, энг яхши саҳифалар, энг яхши мақола, энг яхши эшиттиришу курсатувлар муаллифлари мазкур танловга иштираш эҳтишлари мумкин.

“НАВРҮЗ—БОҚИЙ БАЙРАМ”

Энг истеъдодли сўз соҳиблари, энг янги талқин, энг самимий таҳлилу шарҳ муаллифларининг гўлиблик соҳибларини кутади:

1-мукофот:

“Энг яхши таҳририят учун” 1 та (Энг кам иш ҳақининг 20 баравари ҳисобида)

“Энг яхши мақола учун” 1 та (Энг кам иш ҳақининг 15 баравари ҳисобида)

2-мукофот 1 та (Энг кам иш ҳақининг 13 баравари ҳисобида)

3-мукофот 1 та (Энг кам иш ҳақининг 10 баравари ҳисобида)

Танловга тақдим этилган мақолалар, ижодий ишлар 26 апрелга қадар қабул қилинади.

Ўзбекистон Оммавий ахборот воситаларини демократлаштириш ва қўллаб-қувватлаш жағгармаси.

Тошкент, Навоий кўчаси, 30.

Телефонлар: 144-37-87, 144-69-65.

МУСТАҚИЛ ГАЗЕТА

ХУРРИЯТ

1996 йил декабрдан чиқа бошлаган

Чоршанба кунлари чиқади

1999 йил 10 - 16 март

№ 10 (112)

Кабиҳ ниятлар билан қилинган бу муқаддас ишлар орқасида турган кучларнинг ақлга сизгайдиган қилмишлари тўғрисида ҳолис, вазмин мулоҳазалар билан бир қаторда айрим оммавий ахборот воситаларида асосий фикрлар, бирёқлама қарашлар, енгил-елпи хулосалар ҳам кўзга ташланмоқда. Бунга шов-шув гапларга ўч баъзи “чаққон” журналистларнинг, муайян сиёсий ва моддий манфаатлар нуктаи назаридан иш кўрадиган мутахассис ва шарҳловчиларнинг хатти-ҳаракатлари ҳам сабаб бўлмоқда.

Ислам КАРИМОВнинг “Туркистон-пресс” ахборот агентлиги мухбирининг саволларига жавобдан

“УКРЕПЛЯТЬ” БИЛАН “ЗАКРЫВАТЬ”НИНГ ФАРҚИГА БОРМАЙСИЗМИ?

Фавқуллода ҳолат ва журналистнинг касбий, инсоний одоби ҳусусида

Февраль воқеалари нечоғли янгилик бўлмасин Ўзбекистон учун, ўзбекистонликлар учун жуда катта сабоқ бўлди. Бир неча портлаш бутун мамлакатни ларзага солди. Бузилган, вайронга айланган биноларни қайта тиклаш, таъмирлаш Ўзбекистон учун муаммо эмас, лекин мен тафаккур ларзага тушганини назарда тутмоқдан. Халқ тинч, осуда турмушга, гўё шак-шубҳасиз шундай бўлиши кўнунидек қўниқ қолган эди. Ҳатто Президент, ганимлар бу қадар тубан кетиши мумкинлигини мутлақо кутмаган эдим, лекин бунинг боиси бор: бутун ўй-фикри яратувчилик орзу-умиди билан банд инсонларнинг ҳаёлида бу...лик қайфиятига ўрин қолмади.

Яратувчилик машаққатини, мана, саккиз йилдирки, кўриб-билб келаётган эдик, бузғунчилик нечоғли осон ва тубан эканлигига ҳам, минг афсуски, гувоҳ бўлдик. “Ўзбекистон хамирдан қил суғургандек осонлик билан истиқлолга эриши” деб ичидан қиринди ўтиб юрганлар ёвузларча қон тўкилишига ҳам эришилди.

Ҳеч бир замонада озодлик осонгина кўлга киритилмади. Озодликка олиб борадиган ҳаётбахш йўлнинг бошланғичида қон доғлари абаду-абад сақланиб қолади. Чунки истиқлол курашлар эвазига кўлга киритилди. Қонлар, аламлар, айриликлар, изтироблар... ва шу изтироблар тасиринда одамлар улғайди, доғишмадиллиги орта борди.

Фавқуллода ҳолатлар матбуот ҳолимининг журналист ва олий инсон сифатида яққол намойиш этишига ҳам қўриқ.

“Халқ сўзи” газетасида эълон қилинган “Февраль воқеалари” мақоласида бевосита журналистга дахлдор бир қатор даяваткор сўзлар бор.

Инсон алаҳмасидаги учун унинг ўзиде мустақил фикр бўлиши, у ўз қадрини билиши керак...

Бошга синов тушмаган одам ҳаётнинг қадрига етмайди...

Ориятли одам ўз қадр-қимматини ноаниқ ҳис қилади...

Бу гапларнинг қайси бири журналист учун бегона? Журналист ўз касбий малакасини ошириш учун уларнинг қайси бири тааллуқли эмас?

Ҳаммаси керак! Ҳар бири зарурий фазилат!

Ориятли бўлиш, ўз қадр-қимматини ноаниқ ҳис этиш журналист учун гоғдла мумин. Ўз қадрига етмаган журналист фавқуллода воқеага ҳолис ёндаша олармиди, янчилик воқеага

холис ёндаша олмаган журналист кўнунинг тубидида кин-адонат измидан чиқиб ён-атрофга соғлом кўз билан қарай олармиди? Ахир у ёлғиз ўзи эмас, балки бошқаларнинг, кенг омманинг ўша воқеага бўлган қарашларини шакллантирувчи, тарбияловчи касб эгаси ҳам-ку!

Тасаввур қилинг, 16 февралдаги машвум портлашларнинг қора туғуни Тошкент осмониде тарқаб улгурмай журналистлар ишга киришиб кетди. Мухбир халқига теккан касал шукки, у эдилик билан хабар қилишга уринади. Шу аснода оғзига келганини салкам расмий хабар тарзида дунёга тарқатадиганлари ҳам истаганча топилади. Хорижий ахборот агентликларидан бири Тошкентда 8 та портлаш юз берди деб ахборот бериб юборди. Бошқаси ундан ўтиб тушди. Нима эмиш, ҳукумат ўзи ёнда 4 та автоматшина портлатилган, отишма чоғида икки жиноятчи ўлдирилган эмиш. Ўзбекистон пойтахтида қарбий ҳолат жорий этилди, деганлар ҳам бўлди. Ҳолисликка даъво қилувчи радиостанциялардан бирининг “холис” мухбири Тошкентда транспорт, метро ҳаракати “тўхтатилган”ни дунёга овоза қилди.

Ана энди савол бериб қўрайлик: ўзини, касб-корини қадрлайдиган, демократик сўзни эълозлайдиган журналист шў қаби пала-партишликка йўл қўймайди? Йўл қўйган бўлса, уни қим деб атамоқ лозим?

Кези келганда шунини алоҳида таъкиллаш зарури, бомба портлағандан сўнг санокли дақиқалар ўтар-ўтмас Ўзбекистон телевидениеси ҳолиса юз берган жойлардан тўғридан-тўғри репортаж бергани аввало ҳақ орасида бўлмағур шов-шувлар тарқашининг, Президентнинг оловли нусталарга келиб воқеага муносабат билдиргани шошилик ҳабар етказувчилар янгилик ахборот беришининг олдини олди.

Ҳар қандай касб эгаси қатори журналист ҳам янгилишни мумкин, янгилик мухбир оғзидан чиқиб кетган жумла учун ўр сураши ҳам табиий, аммо-лекин ниятининг ўзи соғлом бўлмасе-чи? Гап ана шунда.

“Февраль воқеалари” мақоласида Президентнинг бош мақсадимиз инсоннинг иззатини ҳойига қўйиб деган даъвати жуда ўринли келтирилган. Онгли

инсон эоти борки, ўз касб-корини, фаолияти билан одамларга бирор яхшилик келтирсам деган ниятга яшайди. Журналистика касбининг туб моҳиятида эзгулик, инсонпарварлик ётади. Ёвузлик ва низо уругини, зиддиятлар уругини сочишга уриниш соғлом журналистика учун ҳам, соғлом ақл-идрок эгаси учун ҳам мутлақо ёт.

Бироқ, февраль воқеалари яна бир жиддий хулоса чиқариш имконини берди. Яъни, чаён—ҳар қандай ҳолатда ҳам чаёлигича қолади. Бошга мусибат тушган кезларда хатто душман томонлар қуролга дам беради, бориб, оғирини енгил қилмаган тақдирда ҳам, унга таҳдид солмайди. Тўғри, тажовуз муносабати билан Республика ҳукуматида, халқимизга, шахсан Президент номига дунёнинг қўллаб-қувватлашган йўлланган ҳамдардлик хатлари фуқароларимизнинг кўнунига далла ва руҳ бағишлади. Самимий туйғуларини ифодалаган ҳеч бир мамлакат раҳбари, арбоблар ёки оддий кишилар бошига синҳор бундай қунарла тушмасин, илоё. Бироқ арзон-ғор сенсация ва ортиқча биланонлик касалига йўлиққан Россия ТВ шарҳловчиларидан бири 16 февраль воқеалари юзасидан хулоса айтди тўғри, “тажовуз қилувчилар ниятига етган тақдирда террор деб аташ мумкин” қабилдаги “оқилона” хулоса чиқарди.

Ана, ҳолис! Фақат журналист сифатидаги эмас, оддий инсон сифатидаги инсоф, динбат қарда қолди? Хулосанинг замирида бир мамлакат раҳбари шаънига нима истаётганининг ёки тилаётганининг тушуниганими? Унинг айтган “шарҳ”нинг фаҳмига етмасанми?

Машвум воқеадан роппа-роса бир ҳафта кейин И.Каримов Дурмон қароғоҳида Тошкентдаги дипломатик корпус вакиллари ва хорижий журналистлар учун матбуот-анжумани ўтказди. Президент машвум воқеани дақиқама-дақиқа батафсил тўшунтириб, изоҳлаб берди. Ингиланлар бутун вужуди қулқоққа айланиб, Президентнинг сузларига қулқоқ солишиб, чунки ваэит шундай эди, қўрувчилик қарулини Шахнинг ўз оғзидан айтилаётган ҳар бир сўзининг салмоғи ҳар қачонгилан муҳимроқ, аҳамиятларок эди. Лекин ўша дамларда кўнунда кечган бир мулоҳазани ҳам айтишга тўғри келди.

Кечганига сунқасд ўстирилган, Аллоҳ таолонинг буюк бир марҳамати тудайли

104 ёшли отахон Абдулхай ҳожи Каттабоев: “Хуррият”ни болаларим, мен Косовонинг “Хуррият” кўчасида яшайман. (Т. МАҲКАМОВ фотоси)

ЁШЛАРНИ БЕРИБ ҚЎЙМАЙМИЗ

Мустақиллик йўли ҳеч қачон, ҳеч бир жойда осон кечмаган. У курашни, фидойиликни, зарур бўлганда, ўз жонини ҳам аямасликни талаб қилади. Уни қўлга киритиш қанчалик оғир ва машаққатли бўлган бўлса, сақлаб қолиш, мустақамлаш бундан бир неча бор мураккаб бўлса мураккабки, асло кам эмас. Буни ҳақиқатида ва ҳар доим ёдимизда тутмоғимиз, бир дақиқа бўлса-да унутмаслигимиз лозим. Мустақиллик йўли шундай йўлки, у хотиржамликни, бепарволикни, лоқайдликни хуш кўрмайди. 16 февраль воқеаси бунини амалда исботлади.

Президентимизнинг “Огоҳ бўлинг, одамлар!” деб қилган даъватлари бугунги кунда нақадар тўғри эканлигини яна бир бор тўла ҳис қилмоқдамиз. Не-не азобу-укубатлар эвазига эришган мустақиллигимизни кўз қорачиғидек асраш, авайлаш, қадрлаш, унинг иқтисодий, сиёсий, ҳуқуқий, маънавий-маданий асосларини мустақамлаш учун фидойи бўлиш, ўз хузуру-ҳаловатидан кечиш, ваэит тақозо қилганда эса шу йўлда қурбон бўлишга ҳам тайёр туриш лозим. Чунки мустақиллик гўё қўлимизда кўниб турган бахт қўшига ўхшайди. Уни асраб-авайламасак, унинг учун курашмасак, уни учириб юбориб бутун орзу-умидларимизни қўлдан бой беришимиз ва келажак авлод олдиде бадром бўлиб қолишимиз ҳеч гап эмас.

Мана шундай мураккаб пайтда иккиланиб турсак, хотиржамликка берилсак келажак авлодга хиёнат қилган бўламиз. Агар хушёр бўлмасак, ўзимизни, бу муқаддас заманини, келажак авлод манфаатларини ҳимоя қилмасак, бизни ҳеч қим, ҳеч қачон кечирмайди. Бундай пайтда ортиқча бақирик-чақирларга, чиройли ва жозибадор гапларга, баландарвоз широрларга ўрин бўлмаслиги керак. Ҳар қим жамиятдаги ўз ўрнини тўғри англаб, мен шу муқаддас Ватанга, деган ривожига қандай ҳисса қўшдим, деган руҳда ўз вазифасига ёндашиши керак.

Биз маънавиятли халқимиз. Маънавият-

ли-маърифатли кишиларда миллий гурур, миллий ифтиҳор, орият кучли бўлади. Ана шундай юксак инсоний фазилатларга эга бўлган кишилар ўз миллати, эл-улуси манфаати ва шарафини ҳимоя қилишни ўзи учун катта бахт деб билади. Ватан ҳавф остиде қолса, унинг ҳимоси йўлида мол-дунёсини, жону-жаҳонини сарфлаб бўлса-да, мардлик, фидойилик ва жасорат кўрсатади.

16 февралда қилинган ёвузлик Тошкент давлат техника университетини жамоасининг ҳам чуқур нафратини ўйғотди. Содир этилган бу муқаддас воқеанинг моҳияти, тафсилоти университетимиз жамоаси ўртасида чуқур таҳлил қилинди. Талабалар аудиторияларида, ётоқхоналарда бу воқеага бағишланган йиғилишлар, митинглар бўлиб ўтди. Ёшлар ўртасида мустақилликни мустақамлаш, тинч-осойишга ҳаётимизнинг қадрига етиш, таълим-тарбия ишларини янада яхшилаш юзасидан аниқ тадбирлар белгиланди. Айниқса, ислом дини ниқоби остиде иш қўраётган турли ёвуз ниятли гуруҳларнинг ёшларимизни йўлдан уришга, уларни жамиятга қарши қўйишга ҳаракат қилаётганига алоҳида эътибор қаратилди.

Президентимиз айтганларидек, биз ёшларимизни ҳеч қимга бериб қўймайди, уларни ўзимиз тарбия қиламиз, воёга етказамиз. Ёшлар Ватанимизнинг, эр-қасвар халқимизнинг порлоқ келажигидир. Юксак даражада онгли, тафаккурли, иродали, маънавий баркамол ёшлар адолатли ҳуқуқий демократик давлат қўришининг муҳим омилдир.

Ҳали-ҳамон эсимда, бир синф ўқувчилари бир хонадонда чет эл видеофильмининг томоша қилишгани учун ҳаммаси инч муҳокама қилиб, зарарли тарбия ҳақида мунозарар уюштирган эдик. Энди бундай ишлар қулги туюлади.

Машвум воқеадан кейин, бироқ, февраль воқеалари яна бир жиддий хулоса чиқариш имконини берди. Яъни, чаён—ҳар қандай ҳолатда ҳам чаёлигича қолади. Бошга мусибат тушган кезларда хатто душман томонлар қуролга дам беради, бориб, оғирини енгил қилмаган тақдирда ҳам, унга таҳдид солмайди. Тўғри, тажовуз муносабати билан Республика ҳукуматида, халқимизга, шахсан Президент номига дунёнинг қўллаб-қувватлашган йўлланган ҳамдардлик хатлари фуқароларимизнинг кўнунига далла ва руҳ бағишлади. Самимий туйғуларини ифодалаган ҳеч бир мамлакат раҳбари, арбоблар ёки оддий кишилар бошига синҳор бундай қунарла тушмасин, илоё. Бироқ арзон-ғор сенсация ва ортиқча биланонлик касалига йўлиққан Россия ТВ шарҳловчиларидан бири 16 февраль воқеалари юзасидан хулоса айтди тўғри, “тажовуз қилувчилар ниятига етган тақдирда террор деб аташ мумкин” қабилдаги “оқилона” хулоса чиқарди.

Ана, ҳолис! Фақат журналист сифатидаги эмас, оддий инсон сифатидаги инсоф, динбат қарда қолди? Хулосанинг замирида бир мамлакат раҳбари шаънига нима истаётганининг ёки тилаётганининг тушуниганими? Унинг айтган “шарҳ”нинг фаҳмига етмасанми?

Машвум воқеадан роппа-роса бир ҳафта кейин И.Каримов Дурмон қароғоҳида Тошкентдаги дипломатик корпус вакиллари ва хорижий журналистлар учун матбуот-анжумани ўтказди. Президент машвум воқеани дақиқама-дақиқа батафсил тўшунтириб, изоҳлаб берди. Ингиланлар бутун вужуди қулқоққа айланиб, Президентнинг сузларига қулқоқ солишиб, чунки ваэит шундай эди, қўрувчилик қарулини Шахнинг ўз оғзидан айтилаётган ҳар бир сўзининг салмоғи ҳар қачонгилан муҳимроқ, аҳамиятларок эди. Лекин ўша дамларда кўнунда кечган бир мулоҳазани ҳам айтишга тўғри келди.

Кечганига сунқасд ўстирилган, Аллоҳ таолонинг буюк бир марҳамати тудайли

Биз маънавиятли халқимиз. Маънавият—

ришга интилганлар.

Мақтабларда Ислам тарихи дарси ўтилади. Бироқ исломий фундаментализм ва ақидапарастлиқнинг бироз кўрinishида, уларнинг бутунгича кунда, Ливанда, Афғонистонда, хаттоки, қўшни Тожикистонда бораётган зарари ва қўрувчилик ишлари ҳақида бир чиндим ҳам маълумот берилмайди.

Умуман бу каби таҳдидлардан Президент бир неча бор оғохланганди. “Маф-ришга интилганлар.

Мақтабларда Ислам тарихи дарси ўтилади. Бироқ исломий фундаментализм ва ақидапарастлиқнинг бироз кўрinishида, уларнинг бутунгича кунда, Ливанда, Афғонистонда, хаттоки, қўшни Тожикистонда бораётган зарари ва қўрувчилик ишлари ҳақида бир чиндим ҳам маълумот берилмайди.

Умуман бу каби таҳдидлардан Президент бир неча бор оғохланганди. “Маф-

ришга интилганлар.

Мақтабларда Ислам тарихи дарси ўтилади. Бироқ исломий фундаментализм ва ақидапарастлиқнинг бироз кўрinishида, уларнинг бутунгича кунда, Ливанда, Афғонистонда, хаттоки, қўшни Тожикистонда бораётган зарари ва қўрувчилик ишлари ҳақида бир чиндим ҳам маълумот берилмайди.

Умуман бу каби таҳдидлардан Президент бир неча бор оғохланганди. “Маф-

ришга интилганлар.

Мақтабларда Ислам тарихи дарси ўтилади. Бироқ исломий фундаментализм ва ақидапарастлиқнинг бироз кўрinishида, уларнинг бутунгича кунда, Ливанда, Афғонистонда, хаттоки, қўшни Тожикистонда бораётган зарари ва қўрувчилик ишлари ҳақида бир чиндим ҳам маълумот берилмайди.

Умуман бу каби таҳдидлардан Президент бир неча бор оғохланганди. “Маф-

ришга интилганлар.

Мақтабларда Ислам тарихи дарси ўтилади. Бироқ исломий фундаментализм ва ақидапарастлиқнинг бироз кўрinishида, уларнинг бутунгича кунда, Ливанда, Афғонистонда, хаттоки, қўшни Тожикистонда бораётган зарари ва қўрувчилик ишлари ҳақида бир чиндим ҳам маълумот берилмайди.

Умуман бу каби таҳдидлардан Президент бир неча бор оғохланганди. “Маф-

ришга интилганлар.

Мақтабларда Ислам тарихи дарси ўтилади. Бироқ исломий фундаментализм ва ақидапарастлиқнинг бироз кўрinishида, уларнинг бутунгича кунда, Ливанда, Афғонистонда, хаттоки, қўшни Тожикистонда бораётган зарари ва қўрувчилик ишлари ҳақида бир чиндим ҳам маълумот берилмайди.

Умуман бу каби таҳдидлардан Президент бир неча бор оғохланганди. “Маф-

ришга интилганлар.

Мақтабларда Ислам тарихи дарси ўтилади. Бироқ исломий фундаментализм ва ақидапарастлиқнинг бироз кўрinishида, уларнинг бутунгича кунда, Ливанда, Афғонистонда, хаттоки, қўшни Тожикистонда бораётган зарари ва қўрувчилик ишлари ҳақида бир чиндим ҳам маълумот берилмайди.

Умуман бу каби таҳдидлардан Президент бир неча бор оғохланганди. “Маф-

ВАТАН ТАҚДИРИ— ЎҒЛИМ ТАҚДИРИ

“Февраль воқеалари” мақоласида айни кўнундаги гапни ўқидим: “Бошга синов тушмаган одам ҳаётининг қадрига етмайди.”

ришга интилганлар.

Мақтабларда Ислам тарихи дарси ўтилади. Бироқ исломий фундаментализм ва ақидапарастлиқнинг бироз кўрinishида, уларнинг бутунгича кунда, Ливанда, Афғонистонда, хаттоки, қўшни Тожикистонда бораётган зарари ва қўрувчилик ишлари ҳақида бир чиндим ҳам маълумот берилмайди.

Умуман бу каби таҳдидлардан Президент бир неча бор оғохланганди. “Маф-

ришга интилганлар.

Мақтабларда Ислам тарихи дарси ўтилади. Бироқ исломий фундаментализм ва ақидапарастлиқнинг бироз кўрinishида, уларнинг бутунгича кунда, Ливанда, Афғонистонда, хаттоки, қўшни Тожикистонда бораётган зарари ва қўрувчилик ишлари ҳақида бир чиндим ҳам маълумот берилмайди.

Умуман бу каби таҳдидлардан Президент бир неча бор оғохланганди. “Маф-

ришга интилганлар.

Мақтабларда Ислам тарихи дарси ўтилади. Бироқ исломий фундаментализм ва ақидапарастлиқнинг бироз кўрinishида, уларнинг бутунгича кунда, Ливанда, Афғонистонда, хаттоки, қўшни Тожикистонда бораётган зарари ва қўрувчилик ишлари ҳақида бир чиндим ҳам маълумот берилмайди.

Умуман бу каби таҳдидлардан Президент бир неча бор оғохланганди. “Маф-

«ШАРҚ»ҚА КИРИШ ҚИЙИН ЭМАС

«Хуррият», 1999 йил 3 март. Хайрулла Тухтаев. «Ўзбекистонда кучи етмади»

Мақола эълон қилинган, мухбиримиз «Шарқ» нашрият-матбаа концерни биносига қадим ранжиде қилди. Эшик оғаси бўлиш (кирувчилар ҳужжатини қўрувчи) Галина опа Сафинага рупара қолди. Икки оғиз сўхтад Х. Тухтаев билан ўз берган англашилмовчиликка ойдинлик киритилди. Маълум бўлишича, Х. Тухтаев келган ўша кун Г. Сафина беморлиги тудайли, унинг ўрнида вақтинча бошқа аёл ишлаган.

— Мен Тошкентда турганим, узбеклар орасида яшаганман, ҳужжатларни ҳам тушунаман, мен учун ҳужжатдаги ёзувни узбекча таржима қилиб беришни ҳожати йўқ. Дароқе, Галина опа билан узбек тилида дурустгина сўхбатлашдик...

Ҳамдан ТҒЙЧНЕВ, олий тонгли ўқитувчи

ДУНЁВИЙ БИЛИМНИНГ ЗАРУРИЯТИ

Инсоннинг хулқ-ахлоқини, ҳатти-ҳаракатларини ўрганадиган дидактика соҳасида руҳий (маънавий) аҳволининг нофосол, паст даражаси "апатия" ибораси билан ифодаланади. Бу ҳолат аклий фаолиятнинг маҳдудлиги ва дунёга, ҳаётга бефарқ муносабат билан ифодаланади. Бизда бундан соддагина қилиб, гафлат дейишди. У ўргинчак сингари, бефарқлик ришталаридан тўр тўқийди. Турғи узини англашни хохламаётган содда кимсаларни илтириб, хароб қилади. Фафлатда қолган одамнинг бошига нималар тушмайди дейсиз. Бу иллатнинг, айниқса, оммавий тус олиши, жамият учун катта хавф туғдириши мумкин.

16 февраль воқеалари силсиласида юртимизда юзага келган вазият, бизни қаттиқ изтиробга солди. Портлашлардан ларзага келган юртимиз фуқаролари, бир тану бир жон бўлиб Президентимиз атрофида жипслашди. Уларнинг бир халқ бўлиб жипслашганларидан қувонамиз, албатта. Лекин бу муштараклик нима эвазига келганини унутмайлик, изтиробли аҳволимизни унут-

тиб қўймай, керакли хулосалар чикариб олайлик. Энг аввало, ёшларга эътиборни қўйиш лозим. Одам меҳрини гадоси, деб бежиз айтишмаган. Меҳр-эътибордан маҳрум ҳар қандай фаолиятда бўшлиқ ҳосил бўлади. Уша бўшлиқни нима билан тўлдирини билолмай, боши қотадиган, ҳаётда бирор жўяли мақсади, қиладиган иши бўлмаган ёшлар, айниқса, диний фанатизм оқимлари учун, онгини захарлаш кулай бўлганлар ҳисобланади. Бунинг олдини олиш учун дунёвий билимларни шакллантиришга, ёшларни энг замонавий, энг илгор билимлар билан қуроллантиришга зўр бериш эҳтиёжи жамиятимиз олдида кўндаланг бўлиб турибди.

Президентимиз ташаббуси билан ташкил этилган "Жаҳон адабиёти" журналы мисолида айтиш мумкинки, ёшлар дунёқарашида янгиликларни шакллантириш, тасаввуротни кенгайтириш, буним даражасини ошириш учун бирмунча ишлар қилинмоқда: публицистика, бадиийат, шеърят, фалсафа, психология, социология, санъат ва бошқа турли соҳаларга оид дунёдаги энг илгор фикрларни тарғиб этиш, нобъ асарлардан намуналар чоп этиш йўлга қўйилмапти. Шундай мақсад

Бахтиёр АХМЕДОВ, "Жаҳон адабиёти" журналынинг ёшлик муҳаррири

ХИМОЯ

Муҳтарам газетхон! Эҳтимол, ушбу мақолани бир ўқишда тушунамасиз. Негаки, у ҳуқуқий мавзуда бўлиб, унда келтирилган қонун ва меъёрий ҳужжатлар ҳақида ақсариетимиз тушуниш у ёқда турсин, мутлақо тасаввурга ҳам эга эмасиз. Бизнинг фожеамиз ҳам шунда. Аммо Сиз сингиллаб ўқинг, қайта-қайта ўқинг. Мақоламиз қаҳрамонининг қўғулликлари бошингизга тушмасин-у, аммо ҳаётда нималар бўлмайди дейсиз, мабодо, шундай ҳолга дуч келсангиз, беҳуда бурнингиз қонамайди. Ҳуқуқингизни билсангиз - марра сизники! Демак, бошладик:

Дастла, Андижон вилояти Балиқчи тумани Қияли қишлоғида яшовчи 5 нафар вояга етмаган боланинг онаси Ҳомидова Манзурага келган жавоб хатига эътибор қилайлик. Унда аризақчининг эри маҳкум Абдулазиз Ҳомидов ўз мансабини суистеъмол қилиб, қилинмаган ишларни қилинди деб ҳисоботга қиритган, бажарилмаган ишлар учун сохта ҳужжатлар тузиб бунингга қарши қураш жамиятининг 5006 сўм 37 тийин пулини талон-тарож қилган, бу жиноий қилмиш Ўзбекистон Республикаси Жиноят Кодексининг 167-модда 3-қисм "в" банди, 209-модда 1-қисм билан тўғри тавсифланиб, қонун доирасида мол-мулк мусодара этилиб, ўзи 6 йил озодликдан маҳрум қилинган. Шунинг учун аризақчингиз қаноатлантирилмади, деган мазмун жуда тушунарли қилиб ифодаланган.

Беҳитиёр ўйга толасиз, "Йўге, бозорда тузукроқ иккита товук бермайдиган пул учун 5 болали бир одамнинг мол-мулкни мусодара қилган ҳолда, шунча муддатга озодликдан маҳрум қилинмагандир, эҳтимол, маҳкумнинг бошқа жиддий жинояти ҳам бордир", - дерсиз? Йўк, маҳкумнинг бошқа гуноҳи йўк. Биз адлия ҳодимларини адолатнинг фидойи посбонлари, ҳар бир ишда ҳақиқатни аниқлаш учун қилни қирқ ёриш маҳоратига эга бўлган кишилар, деб сизидидан ишонимиз, уларнинг фидойи меҳнатларини ҳар қадамда кўриб туришимиз. Келинг, биз ҳам биргаликда Жиноят Кодекси ва унга шу соҳанинг етук мутахассислари берган шарҳлар билан танишиб чиқайлик, маҳкум А.Ҳомидов содир этган жиноят ҳақида нималар дейилган экан?

Жиноят Кодексининг 36-моддаси: гарчи ушбу кодексда жиноят сифатида назарда тутилган қилмишнинг аломатлари мавжуд бўлса-да, ўзининг ҳам аҳамиятлиги тўғрисида ижтимоий хавфи бўлмаган ҳаракат ёки ҳаракатсизлик жиноят деб топилмайди. Жиноят Кодексининг 36-моддаси: гарчи ушбу кодексда жиноят сифатида назарда тутилган қилмишнинг аломатлари мавжуд бўлса-да, ўзининг ҳам аҳамиятлиги тўғрисида ижтимоий хавфи бўлмаган ҳаракат ёки ҳаракатсизлик жиноят деб топилмайди.

Жиноят Кодекси махсус қисм 3-бўлим умумий қоидалар шарҳининг 18-қисми: энг кам иш ҳақининг 1 бараваридан 10 бараваригача тенг келадиган талон-тарож катта бўлмаган миқдор деб аталади. Майда талон-тарож (мансаб лавозимини суистеъмол қилган бўлса ҳам) Мазмурий ҳуқуқбузарлик кодексининг 61-моддасига асосан мазмурий ҳуқуқбузарлик ҳисобланади. Жиноят Кодекси 205-модда шарҳининг 5-қисми: етказилган зарар жиддий бўлмаса, мансабдор шахсининг ўз хизмат вазифасини суистеъмол қилгани учун жавобгарлик белгиланмайди, унга нисбатан интизомий жавобгарлик билан чегараланиш мумкин. Жиноят Кодексининг VIII бўлимида: энг кам иш ҳақининг 10 бараваридан 30 бараваригача бўлган миқдор жиддий зарар ҳисобланади. Демак, маҳбус А.Ҳомидов етказган зарар 5006 сўм жиддий зарарнинг энг оз миқдоридан ҳам 2494 сўм кам бўлгани учун жазодан озод қилиниши ёки интизомий жавобгар бўлиши мумкин экан-ку.

Яна бир мушоҳада. Олий суд "Ахборотнома"си, 1996 йил, 34-

сон, 37-38-бетдаги "Қонунда турли жазолар назарда тутилган бўлса, озодликдан маҳрум этиш билан боғлиқ бўлмаган жазони қўллаш масаласини муҳокама қилиш судлар учун мажбурий ҳисобланади", - деган кўрсатмани; Вилоят суди № 22-63 - ажрими 1-саҳифаси сўнгги хатбосидаги: "Суд ҳукмидан Балиқчи туман прокурори норози бўлиб келтирган қасaccia протестида маҳкум Ҳомидовни муқаддам судланмаганлигини, қарамогиди 5 нафар вояга етмаган болаларни борлигини, жамоат ташиклотига жиддий зарар етказмаганлигини, унинг жинояти ижтимоий оғир оқибатларга олиб келмаганлиги ва бошқа ҳолатларни кўрсатиб, унга нисбатан ЖКнинг 57-моддасини қўллаб тайин этилган жазони жамиятдан ажралмаган ҳолда тарбиялаш жазосига алмаштиришни сўраган", - ёзувини ҳисобга олсак, А.Ҳомидовни озодликдан маҳрум этиш билан эмас, бошқа йўл билан жазоланган қонун доирасидаги жазо бўлар экан-ку, деган хулоса пайдо бўлади.

Ҳўш, нима сабабдан туман суди Олий суд кўрсатмасини, адлия қатта маслаҳатчиси даражасидаги туман прокурорининг қонунларга мос сўровини инобатга олмади? Балки жиноятчи жазони оғирлаштирувчи ўта жиддий қилмишларни содир этгандир? Бу саволларга жавоб топиш учун туман суди ҳукмининг жазони оғирлаштирувчи ҳолат қисмини кўздан кечира-

Абдурахим НАЗАРОВ, жамоат оқловчиси

бел, чиқим ордери тузиб ташиклотнинг 5806 сўм 37 тийин маблагини ўзлаштиради. Бу сума Олий суд жамбонда 5006 сўм 37 тийин деб кўрсатилгани техник хато бўлса керак. Суд ҳукмининг 6-саҳифаси охирида қуйидаги жумлалар ёзилган: "Ҳужжатлар ва қўшимча гувоҳларнинг кўрсатмалари бўйича ревизия даврида аниқланган, яъни қилинмаган ишнинг фарқи 352247 сўм қилинган иш эканлиги аниқланди". Демак, А.Ҳомидов бирор сўмлик қилинмаган ишни қилинди деб ҳисоботга киритмаган, табелга бажарилган иш, қоним ордерига ҳақиқатда бажарилган иш учун қонимий иш ҳақи ёзилган. А.Ҳомидов айбисиз эканига яна қанақанги ишот керак?!

Биз суд ҳукми ва ажримлари устидан оқ ёки қора деб қатъий фикр билдириш ниятида эмасиз. Лекин элимизнинг ишонч ва иззатига сазовор адлия ҳодимларимиз бизни таажубга солган юқоридagi ҳукми ва ажримларга ойдинлик киритишларида умидворлигимизни ҳам айтиб қўйишимиз зарар қилмас.

1998 йил 12 февраль куни вилоят судининг жиноий ишлар бўйича судлов ҳайъатининг очик суд мажлисида Балиқчи туман судининг ҳукми устидан норози бўлиб Балиқчи туман прокурори келтирган қасaccia протести ҳамда маҳкум Ҳомидов Абдулазизнинг қасaccia шикоятчи кўриб чиқилди. Мен бу суд мажлисида жамоатчи ҳимоячи сифатида иштирок этдим.

Вилоят халқ судининг судьяси А.Ерматов А.Ҳомидовга қандай айб қўйилгани ва қандай жазо берилганини айтиб ўтди. Прокурор протести ва маҳкум шикоятчида кўрсатилган далиллар ҳақида ҳеч нарса демади. Прокурор Ҳамидов туман прокурори протестини маъқулашини айтди. Қамона маҳкум жиноий ишнинг, тергов ёки суд қилишга асос бўладиган ЖК доирасидаги 20 та ҳолатни шарҳлаб бердим. Бошқа сўзловчи ҳам, савол берувчи ҳам бўлмади. Суд ҳайъати А.Ҳомидовга берилган жазони ўзгартирсиз қолдириш ҳақида ажрим чикарди. Мен суд ҳайъати ажрим чикаришда прокурорларнинг қонуний талабларини, менинг ҳақли эътирозларимни инобатга олмагани ҳақида вилоят суди раиси номига ариза ёздим. Аризамага келган жавобда ҳукм ва ажрим адолатли дейилган эди. Вилоят судига бориб, менга раис номидан жавоб тайёрлаган кишининг қабулига кирдим. Озгина бахшладик.

"Маҳкумга қўйилган айб юз фоиз тасдиқланиб, айбдор айбни ўз бўйига тўла олган деб ҳисоблаган тақдиримизда ҳам етказилган зарар энг кам иш ҳақининг 10 бараварига етмагани учун унга интизомий чора қўриш билан чегараланиш керак, деб ёзиб қўйибди-ку, - дедим унга. - Маҳкум мансабдор шахс бўлгани учун қонуний жазоланди. - Китебда мансабдор шахс бўлса ҳам жиддий зарар етказмаган бўлса, жиноий жавобгарликка тортилмайди дейилди-ку. - Шунга қайси китебда ёзибди? Кўрсатиб қўя қоласизми? Мен "Ўзбекистон Республикасининг Жиноят Кодексида шарҳлар" китебининг 263-саҳифаси 2-устун 2-хатбосидаги: "етказилган зибн жиддий бўлмаса, мансабдор шахсининг ўз хизмат вазифасини суистеъмол қилгани учун жиноий жавобгарлик белгиланмайди, унга нисбатан интизомий жавобгарлик билан чегараланиш мумкин", - деган сатрларини кўрсатдим. У анча шаштадиган тушди. - Биз ҳам компьютер эмасиз-да. Сизга берилган жавоб хатига бошлиқ ҳам қўл қўйган. Мен бу гапларни магнит лентасига ёзиб олганим йўқ, шунинг учун исм-фамилиясини ҳам ёзмадим. Тан олиш-олмаслиги эса - виждонига ҳавола. Бу ариза маҳкум қамқоққа олиниб жазо муддатини ўташ манъилига юборилди. Маҳкумнинг рафиқаси Манзура Ҳомидова Олий судга ариза берди

ЁВУЗ КУЧЛАРГА ЎРИН ЙЎҚ

Уч фақат қурол билан олинмайди

Биз, Республикада биринчилар қатори Тошкент тўқимачилик ва энгил сонаот институтини қошида ташкил этилган академик лицей ўқувчилари ва талабалари, пойтахтимизда 16 февраль куни рўй берган муҳий воқеалардан жиддий ташвишга тушдик. Шу масала бўйича ўқув юртимизда махсус йилгилиш ўтказиб, ўқитувчиларимиз билан бир қаторда мазукур воқеага ўз муносабатимизни билдирдик.

Асосийси, бўлиб ўтган фожеа бизнинг мустақил Ватанимизга бўлган муҳаббатимизни, ишончимизни оширди. Муҳтарам Президентимиз Ислам Каримов кунга кеча "Туркистон-пресс" ахборот аген-

тлиги мухбири саволларига берган жавобларида алоҳида таъкидлаб ўтганларидек, "... бу ёвуз кимсалар ҳам онги шаклланиб ўлгурмаган, тажрибасиз, гўр ёшларни ўз тусоғига илтириб, бош-кўзини айлантириб, улардан ўзларининг ифлос мақсадлари йўлида фойдаланмоқда".

Гуноҳ жазосиз қолмайди. Назаримизда, биз ёшлар маънавий комилликка интиламиз, билимдонлигимиз, ватанпарварлигимиз билан айрим қора кучларни жамиятдан сиқиб чикариб ташлаймиз. Бизнинг бунга имонимиз комил.

Фарҳод ХОЛМАТОВ, Дилшод ТУРСУНОВ, Хилола ЮСУПОВА, Нурбек МУРТАЗОЕВ, Дилдора ХОЛМЕДОВА ва бошқалар.

Мақтаб

Халқ таълими алоҳисси Ҳамдам Тўйчиевнинг "Келажак тарбия топаётган даргоҳ" номли мақоласида кўплаб жиддий муам-

қурилганки, ўқитувчи минг қобилиятли бўлмасин, ўқувчилар бу дарсларни тўла ўзлаштира олмайдилар. Аксинча, қўйи синфларда ўрганган қонун ҳам эсан чикиб кетади. Шунинг ўрнига 7 - 8-синф ўқувчилари ўрганиши оғир саналган тилшунос-

ўзлаштириш, уларни тушуништиришнинг қизиқарли усулларини топишга сарфласа бўлмайди? Ўқитувчиларнинг очик дарсларини уюштириш тадбирлари ҳам барҳам топиши керак. Ҳар қандай ўқитувчининг ҳар бир дасиси очик бўлиши шарт. Уйлаб қўрайлик: бутун ўқув йили мобайнида бир ёки икки марта очик дарсин режалаштирган ўқитувчи ўзини кўрсатиш учун ўлиб-тирилиб тайёргарлик қўлади. Синфга ҳеч қачон кирмаган кўргазмалар қуроллар олиб кирилади, тарқатма материаллар тайёрлайди, магнитофон, пластинка, кинопроектор ва ҳоказолар муайён бўлади. Дарс ўтилди, яхши баҳолади, ўқитувчининг "талант"лиги, "билиган"лиги, услубининг янгилигига ҳамда санолар ўқилди. Эртадан бошлаб тагин "боғий-боғий, бойхўжанинг таёғи" лавом этаверди. Ўқувчилар ҳайрон: кеча ўқитувчиси бутунлай бошқача дарс ўтганди, бутун эса... Ўқувчининг ҳафсаласи пир бўлди, фанга қизиқиши сусайди, деврининг. Кимга зарур шунча машааша?

Ўқувчиларнинг ҳар томонлама чуқур билимли бўлиб чиқиши учун эҳтимол, репетитор танлаш ва таъриф мўҳитини ўзгартириш фойда берар. Аввало, шунга тан олиш керакки, репетитор деганда биз фақат тест саволларига жавоб топиб берадиган "билиган"ни тушунамиз. Аслида репетитор ўқувчига мақтаб муҳитида ололди-маган ва олмаган илмни бера оладиган иждоқор муаллимдир. Мен бундан беш-олти йил муқаддам Хироси Окава жаноблари билан ҳамсўҳбат бўлдим. Қизиқиб, Япониядаги таълим тизими ҳақида сўраганимда, у ота-оналар 5-синфдан оқ болаларини махсус ёлланган репетиторларда ўқитишларини айтди. Уларнинг ўқувчи тизими олар, бу ердаги дарс туғатгандан сўнг репетитор билан шуғулланар, натижада уларнинг ҳаммаси олий ўқув юртиларига кирар эканлар. Демак, бизда ҳам репетитор

МАСЪУЛИЯТ

молар ўртага ташланган. Мақолада кўтарилган муаммолар орасида айниқса, ёш авлодин эркин фикрга ўргатиш масаласи менга маъқул бўлди. Зеро, ёш авлодда эркин фикрлаш фаолиятини тарбиялаш даставвал ўқитувчининг зиммасига тушади. Ўзи эркин фикрлай оладиган, дунёқараши кенг ўқитувчига ўқувчиларида чуқур мулоҳаза, фикрлай олиш қобилиятини шакллантириш учун турли усулларни ишта солади. Бунинг учун ўқитувчи энг аввало ўз шогирдларининг маълум маънода "қолишдан чиқиб"итга йўл қўя билиши керак.

Маълумки, мавузд дастурлар ҳам, дарсликлар ҳам, уларга асосланиб мавзуларни ўрганишга ажратилган соатлар ҳам на ўқувчининг эркин фикрлашга имконият яратди. Аксинча, тезроқ бу мавзуни ўқишга, кейинги мавзуни ўқишга шоширади. Менинг назаримда, ўта мавзуни чала-чўла ўрганишдан кўра бешта мавзуни чуқур ва кенроқ ўрганиш кўпроқ фойда беради. Бунинг учун ўқитувчининг дастур ва дарсликларга икдорий ёндашган ҳолда уларга тузатишлар киритишга имконият яратмоқ керак.

Мутахассиснинг филолог бўлганлиги бонем, мен мисолларни кўпроқ ўз фанимдан келтираман. X ва XI синф дарсликларига ўқувчилар учун ўзлаштирилиши оғир бўлган талай материаллар киритилган. Менимча, Муҳаммад Солиҳ ва унинг "Шайбонийнома" асари тўғрисида ўқитувчи Бобур икдорини ўрганиш жараёнда маълумот бера, старли деб ҳисоблайман. Ёки "Тошкентлик Солиҳбек охунининг генерал Черняевга жаноби", Ибрат, Ёшнинг, Комил, Алмайи кабиларнинг асарлари алоҳида ўтилгандан кўра обзор тариқасида эслатиб ўтилиши унрилар. Шу синфларда она тилидан ҳафтига бир соат деради, ҳолос. Дастур ва дарслик шў қадар зерикарли материал асосига

ВА

ликнинг синтаксис бўлими мана шу юқори синфларда ўрганилса бўлмайди? Бунинг устига мустақилликка эришганимизга 8, она тилимизда Давлат тили мақоми берилганига 10 йил тўлаётган бўлса-да, ҳанузгача, рус тили дарсликларда синфлар 2 гуруҳга бўлинади, ўқитувчига қўшимча ҳақ тўланади. Она тили дарсликларда эса 30 -- 35 ўқувчи бир хонада ўқитилади.

Домла Х. Тўйчиев тўғри таъкидлагандек, мақтабларда таълим ва тарбия аксарият ҳолларда "мақтаб муҳитини шакллантиради"ган шахс -- директорга боғлиқ. Агар, директорнинг ўзи билимдон ва ташаббускор бўлмас экан, мақтаб муҳитида ҳам яхшибй ўзгартириш бўлмайди. Эндиликда раҳбарлик лавозимига сайланадиган шахсининг икдорини, ташиклотчилиги, билимдонлиги биринчи ўринга чиқди. Мен шундай директорларни биламанки, ўзи бошқараётган мақтабнинг обрўсини ошириш учун юқори мадакати, тажрибали, билими чуқур муаллимларни қардан бўлса ҳам топиб келиши, уларга старли шарт-шароит яратиш пайида бўладилар, ўқитувчини рағбатлантиришининг турли йўллари топадилар.

Бирок шундай раҳбарлар ҳам учрайдики, улар ўзларини ўқитувчи ҳар жамосидан юқори тутиди, илорасини иқтисобла олади, жамоатга сир бой бермаслик мақсадида унга қўйилмайди. Ўзи бирор бир ўқувчининг дарсини қузатмагани, иш тажрибасидан хабардор бўлмагани ҳолда айрим ивгогарларнинг гапига учиб, ишчан, билимдон ўқитувчиларнинг даргоҳдан четлатишга уринади. Натижада муҳитга пўтур етади. Ўқитувчининг тез-тез алмашишуви ўқувчиларнинг билим сифатига ҳам таъсир этилмай қолмайди. Қўпгина мақтаблар ва лицейларда ҳам ҳанузгача эскича ишлаш усуллари барҳам топган эмас. Яна бир гап. Ишончин оқлаган ўқитувчилардан консепт талаб қилверили, илмий муадр билса-билмасча, имзо чекишни шарт қилиб қўйиб ҳам алмосқондан қолган усул. Уйлаб кўринг, 20-25, бориники, 10 йил ишлаган ўқитувчига дарслик ёл бўлиб кетади-ку! Шартии ҳдлб илтига бир ҳдл матнини дафтлардан дафтартга кўчиравериш! Бунинг ўрнига вақтинчи янги манбаларни ўқини ва

учун ўқитувчига ё қўшимча ҳақ тўлаш ёки ота-оналар шартнома тузишнинг йўли қўйиш зарур. Молдий манфаатдорлик ўқитувчининг янада иштиёқ билан ишлашига дада беради. Шу билан бирга мен янада фойдаланоқчи табирини ўртага ташламоқчиман. Мақтабларда ҳафталик дарс соатларини қисқартириш, ўқувчиларнинг

Агар ўқувчи мақтабдаги вақтининг учдан бир қисмини кутубхонада ўтказса ҳам нечоғлик кўп билим олади! Билиб турилган, битта мақтабда 500--600 ўқувчини (ана, бориники, бу рақибнинг тенг ярми ҳам бўлсин дейлик) мақтабнинг кичик кутубхонасига сиғдириб, китоб етказиб бўладими, демоқчисиз. Халқимиз "қаловини топсанг, қор ҳам ёнади" дейди. Синфлар бўйича "кутубхона кўни" ни ташкил этиш ҳам кўпроқ IX, X, XI синфларни жалб этиш ҳам мумкин. Бунинг учун ўқувчилар ўталадиган мавзулар бўйича ўқитувчилар томонидан олинган қўшимча илмий адабиётлар рўйхатини олган бўлишлари керак. Ўқитувчи бу ишларни қўйиш назорат қилиб бора, фойдали иш коэффициентига янада ошади. Хуллас, қўламан, амалга ошираман десак, иш кўп.

Ўйдош СОЛИЖОНОВ, Олий тоифали ўқитувчи, Ўзбекистон Халқ таълими алоҳисси

ГАЗЕТАЛАР НЕГА ЎЗ ЭГАСИНИ ТОПМАЯПТИ?

Сабаблар ҳар доимғидай бисёр

Муртазо ТУРСУНОВ

мақолалар берилиши, халқ дидаги гапларни айта олишди-лиги туфайли сотилмоқда. Чет элда газеталарда кўпроқ шов-шувли мақолаларнинг босилиши туфайли газетанин алади дерлики марта ошади. Бизда эса газетачилар бугунги кунда эътибор қилишмайди. Вилоят "Матбуот уюшмаси" ва газета тарқатувчилар, уларнинг кетишига қараб юртим беришади. Қолиб кетадиган газеталар сотилганларининг фойдасини дерли йўққа чикаради. Шу сабабли улар камроқ газета олишга интилади ўқишли, қизиқ мақолалар берилса, уларни олишади, бўлмаса қолиб кетади. 8-сонли дўкон сотувчиси Дилшод Акрамов: "Труд", "Дарқин" газеталари яхши кетади. "Зарафшон", "Самарқанд", "Спорт", "Ўзбекистон футбол" газеталарининг ўз харидори бўлса-да, "Правда Востока", "Деловой партнёр" билан ҳеч ким қизиқмайди. Агарга республика газеталарида Фармон ва қарорлар чикарилса, ўша соналар яхши кетади. Газеталарда ўқишли, қизиқ мақолалар берилса, уларни олишади, бўлмаса қолиб кетади. 8-сонли дўкон сотувчиси Дилшод Акрамов: "Труд", "Дарқин" газеталари яхши кетади. "Зарафшон", "Самарқандский вестник"нинг шабба кунги сониди телестурлар борлиги учун олишади. "Афанди" газетасининг ҳам харидори ошмоқда. "Матрифта", "Ўзбекистон овози" газеталарининг нархи ўзгармагани бонем сотилади, фақат уларда қизиқарли мақолалар берилса, яна ҳам харидорлар бўлиши мумкин эди. Сотувчиларнинг жавобларидан кўриниб турибдики, ҳамма нашрлар ҳам ўз мулкисларига эга эмас. Умумий хулоса қилиб айтганда, газета-журналлар биринчи навбатда уларнинг ўқишлилиги, қизиқарли

"Халқ сўзи", 27 февраль. "Февраль воқеалари"

"Келажак тарбия топаётган даргоҳ". "Хуррият", 1999 йил, 3-сон

Бир неча ойлик бахс-мунозаралар, жанжаллардан сўнг Евгений Примков ҳукумати ҳам бир қадар хавотирли бўлган иктисодий катта миқдордаги пуллари киритишга қарор қилди. Бу аҳоли оғир беморга унинг ҳаётини сақлаб қолиш учун сўнги дамба қучли таъсир килувчи (самарасиз эса-да) дориини беришни эслатади.

Таҳсил

таъсир килувчи наркотик сингаги аҳолини биров яхшилади, сўнгра ўса яна тушунлик бошлаб берди. Агар ҳозирги пуллар ўз ўрнига ишлатилса, бу Евгений Примковнинг йирик ғалабаси бўлур эди.

Утган йилнинг декабрь ойида корхона, ташкилот, жисмоний шахс ва тадбиркорларга (банкларга эмас) 24,5 миллиард рубль қарз берилди. Сентябрда эса бундай қарзларнинг миқдори кўкка ўрлар эди-84,5 миллиард рубль. Энди мазкур пуллarning ишлаб чиқариш қилиб, қимларнингдир чўнтагига ёки хорижга чиқиб кетишига йўл қўймаслик керак.

Марказий банк томонидан ўтказилган эмиссия саноятнинг базис тармоқларига энгил нафас олиш имконини берди. Ишлаб чиқариш биров жонланди. 1998 йилнинг сентябрда саноят моллари ишлаб чиқариш 1997 йилнинг шу ойида эришилган кўрсаткичнинг бор-йўғи 82,8 фоизини ташкил

ташкил этди. Ҳозирда Россияда 9 миллион "ортиқча одам" ишисизлар бор.

Утган йилда 9 миллион киши ҳафтада тулик ишламаган ёки мажбурий равишда меҳнат таътилига чиқарилган. 1998 йилнинг январь ойига қараганда иш ташлашлар бўлиб ўтган корхона, ташкилотларнинг сони 20 баробарга ошди. Ҳукумат бюджет қарамогидагиларнинг ойлик маошлари ва нафақаларини қўлайтиришга ишора қилмоқда. Аммо бу билан вазиет мураккаблигича қолаверди.

Вазиятнинг юмшатиш учун эндиликда аниқ йўналтирилган ижтимоий ёрдамни, химо-яни бошлаш керак. Тўғри, оғир иктисодий инкирози даврида мамлакат аҳолисининг барча ночор қатламларини қўллаб-қувватлаш имконсиз, бироқ ўта ночор аҳолидагиларга ёрдам бериш зарур. Мазкур инкирози ҳозирги ҳукумат келтириб чиқармаган эса-да, уни бартафас этиш айна Е. Примков ҳукумати зиммасидадир. Акс ҳолда келгусида ислохотларни амалга ошириш

ИНСОН ҲУҚУҚЛАРИ — ДЕМОКРАТИЯ МЕЗОНИ

АҚШда, сўнги 22 йил ичида инсон ҳуқуқлари борасидаги энг катта ва эътиборли маъруза чоп этилди. Мазкур маърузада бутун дунёдаги инсон ҳуқуқлари борасидаги вазиятлар ҳужжатли асосда кўрсатиб берилган.

Мутахассисларнинг фикрича, бу маъруза бутун дунёдаги инсон ҳуқуқларининг амал қилиши тўғрисида ҳаққоний маълумотларни беради.

АҚШ давлат қотибининг демократия, инсон ҳуқуқлари ва меҳнат бўйича ёрдамчиси Харолд Кохнинг маълум қилишича, маъруза билан Интернет тармоғи орқали миллионлаб инсонлар танишишлари мумкин. Маъруза эълон қилинган давлатларданок уни 100 000 дан зиёд киши ўқиган. Маърузада давлатлар инсон ҳуқуқлари қандай амал қилаётганлиқлари даражасига қараб гуруҳларга ажратилмаган.

Собик Иттифок қўлагандан бери бутун дунёдаги демократик давлатлар сони 66 тадан 117 га етган. Кохнинг айтишича, Куба ва Хитой сингари бир қатор репрессив давлатлар ўз фуқароларига катта-катта иктисодий эркинликлар беришган, аммо бу ўринда уларнинг сиёсий фаолиятлари устидан қаттиқ назорат қилишни суъайтирмаганлар. Айтмиш мумкинки, иктисодий эркинликлар сиёсий ҳуқуқлар етишмовчилигини тўлдиролмайди, демократияга бўлган шахс ҳуқуқи эса демократик фикрлар хилма-хиллигини, зиддиятини ўзида муҷассам эттиради. Хусусан, бу мамлакат сиёсий ҳаётида фаол иштирок этиш, соғлом муҳолиф фикр, воситалар билан ҳукуматга интилишни ҳам англайди.

САВДО АЛОҚАЛАРИ КУЧАЯДИ

Ҳамкорлик

Миср экспортни тараққи эттириш маркази ижройи ҳайъатининг раиси доктор Мухаммад Ҳамиди Саълим бошчилигида Миср савдо вазирининг халқаро алоқалар бўйича маслаҳатчиси доктор Одил Солих, шу вазирликнинг Европа шарқи бошқармасининг бошлиғи Мухаммад Ййҳаб Зайдондан иборат Миср савдо делегацияси ўтган йил охирида Қохирада Марказий Осиё ва Озорбайжон, айниқса Ўзбекистон билан иктисодий алоқаларни тараққи эттиришга бағишлаб ўтказилган халқаро анжуман ишлаб чиққан тавсияларни ҳаётга татбиқ этиш учун Ўзбекистонга қадм ранжида қилди. Зеро, Миср Араб республикасининг Ўзбекистондаги Фавкуллода ва Мухтор элчиси доктор Мамдух Шавқийнинг пайтларда мамлакатларимиз орасидаги савдо-сотик, иктисодий алоқалар

кўлами кенгайтириш, маданият, таълим-тарбия, ОАВ ўртасидаги ҳамкорликлар шахдам қадамлар билан одимлаши учун бор куч-ғайратини сарфлаб келмоқда.

Ўзбекистон Ташқи ишлар ҳамда Ташқи иктисодий алоқалар вазириликлари раҳбарияти ва элчимиз доктор Мамдух Шавқийнинг саяё-ҳаракатлари билан бўлиб ўтган бу таширфимиз жуда самарали бўлди, — деди сафар таассуротлари ҳақида сўзлаб бераётган, делегация раиси доктор Мухаммад Ҳамиди Саълим. — Ташриф чоғида биз давлатларимиз орасида имзоланиши керак бўлган савдо-сотик битимини тўла муқоама қилиб, юқори доиралар учрашувида имзоланишига ҳозирлаб қўйдик. Шу билан бирга Ўзбекистон ва Миср ишбилармонларининг учрашувларини ташкил этиш, шу тариха қўшама корхоналар барпо этиш, икки давлат ўртасида қўшама савдо палатасини вужудга келтириш, Ўзбекистонда Миср сав-

Мақсул АБДУЛЛАЕВ

до уйини очиш каби муҳим масалаларни муқоама қилдик ва бу борада муайян келишувга эришдик. Шу билан бирга мамлакатларимиз орасида махсулотлар айирбошлашга ҳам келишилди. Бунда Миср махсулотларига Ўзбекистонда, Ўзбекистон махсулотларига эса Миср бозорида қатор имтиёзлар берилмаган бўлди.

Бир нарсага аминманки, мен тилга олган келишув ва битимларимиз тез орада ўзининг ижобий самараларини беради. Зеро, юртингизда чет эл сармоясига ва сармоядорлари учун яратилган мислсиз қўлайликлар, мамлакатингизда ҳукм сураётган тинчлик ва барқарорлик, ўзаро тотув ҳаёт ҳар қандай ишбилармонни ҳам ром этишига шубҳам йўқ. Яқинда бўлиб ўтган кўнгилсиз воқеалар эса юртингиз тараққиётига тўғаноқ бўла олмайди.

Илҳом ШЕРМУҲАМЕДОВ

дунёда буйрак савдоси борган сари авж олмақда. Агар Токиода буйрак 45-50 минг доллар турса, Бомбейда ёки Мадридда 1,5 минг доллар туради. Бомбейга буйрак сотиб олиш учун қўлаб бой араблар келадилар. Мадрид эса Таиланд ва Сингапур учун буйрак товар марказига айланди. Гонконгдан Хитой ва Токиога буйраклар жўнатилмоқда. Туркия фуқаролари буйрагини сотиш учун Англияга боришади. Шарқий европалик ёшлар ҳам машҳур университетларда ўқий учун ўз буйраklarини сотишга мажбурдилар.

Санкт-Петербурглик ёш йигит эса АҚШда ўз буйрагини сотиб, янги автомобил ва 30 минг долларлик чек билан қайтиб келди. Хуллас, жаҳонда буйрак сотиш қорчалонларга мўмай даромад келтирмоқда.

ҚУРУҚ ПУЛЛАР КИМГА КЕРАК?

Ҳукумат қанчалик кўп пул босиб чиқаргани сайин уларнинг етишмовчилиғи шунчалар кучаймоқда

этиди. Бироқ октябр ойига келиб (рублиннг кескин қадросизланишидан икки ой ўтиб), бу кўрсаткич 89,2, ноябрда-94, декабрда-93,4 фоизни ташкил этди. Жорий йилнинг январь ойида ишлаб чиқариш ҳажми 1998 йилнинг декабрь ойи даражасида сақланиб қолди. Бу саноятда барқарорликнинг бошланиши демакдир.

Мутахассисларнинг фикрича, ноқўйиллик ёки атайлаб банк тизимига санация ўтказиш орқали банкларнинг на-вбатдаги инкирози юз бермас, ишлаб чиқариш секторига жонланиш учун имкониятлар анча катта бўлади.

ҚАҚШАТКИЧ ЗАРБА

Иктисодий катта тўхтовсиз равишда пуллarning оқиб кириши оддий россияликларнинг турмуш тарзига қандай таъсир қилди? Афсуски, бу соҳадаги аҳоил жуғрафия ачинарлидир. Ойлик маош тўлаш борасидаги давлатнинг қарзи 1 миллиард рубльдан камайди (77 миллиарддан 76 миллиардга тушди), холос.

Ижтимоий соҳадаги аҳоил дахшати даражаси етди. Августдаги молиявий инкироз ўзи шундоқ ҳам тийини тийинга уриштириб, зўрга кун кечираётган россияликларга қақшаткич зарба бўлди. 1999 йилнинг январида аҳолининг реал даромади 1998 йилнинг шу ойига қараганда 30,8 фоизга, ойлик маош эса 40 фоизга қисқарди. Ҳалокатли 1992 йилдан бери бизда бунақаси бўлмаган эди.

Нафақахўрлар ўта мушкул аҳоилда қолишиди. Нафақалар миқдори (инфляция ҳисобга олинганда) бир йилда икки баробарга қисқарди. Январдаги нафақа ўртача 403 рублни ташкил этди. Бу ўртача яшаш минимумидан (зўрга кун ўтказиш деса ҳам бўлади) 156 рубль камдир. Шу тарзда қўлгина қариялар, айниқса, ёлғизлари, азобли оқлик ва жимгина улмларини кутиб ётишга маҳкум этилди. Бугун мамлакат бўйича 40 миллиондан ортиқ шўрлик россияликлар кичинчи таъхирловчи қашоқликда азият чекиши қашоқликдан билан ўсим бораётган ишсизлик 10 фоизини

АҲОЛИ ТОВАНИ ТЎЛАМОҚДА

Долларнинг нархи ўтган йилнинг ёзига қараганда 4 баробарга ошди. Бу рубль қад-риватининг ҳавфининг ҳали мавжуд эканлигини кўрсатади. Россияда озик-овқат ва бошқа махсулотларнинг деярли тенг яри импортдир. Уларнинг кўли ҳам мавжуд захиралардан сотилмоқда; улар бир доллар 6 рубль, балки 10-15 рубль бўлган пайтда сотиб олинган. Ҳозирда эса бир доллар 233 рублни ташкил этмоқда. Захиралар тўғамоқда, янги импорт махсулотлар эса

янада юқориқор нархларда сотиб олинади. Мазкур ҳол, албатта, рублиннинг қад-риватинини кучайтиради.

Утган ойда нархлар яна 3,5-3,8 фоизга ошди. Келаятган март-апрель ойларидан бу кўрсаткич 4-6 фоизни ташкил этиши мумкин.

Энг ёмони — чакана савдодаги махсулот захиралари ҳам тўғамоқда. 1999 йилнинг биринчи февралда уларнинг тақчиллиғи (ўтган йилнинг шу даврига қараганда) 30,7 фоизга ўсиб. Импорт молларнинг етишмаслиги аҳолини янада чигаллаштирмоқда, холос.

Бугун Россияда ана шундай вазият ҳукмрон. Ростданам ўтган киш мавсуми иктисод, фуқаролар ва ҳукумат учун жуда оғир кечди. Аммо ҳукумат мавжуд иктисодий инкироздан қутулишга ҳаракат қилмоқда. У бунинг улдасидан чиқса (агар ҳалақат беришмаса, бунга имкон бор), ишлаб чиқаришнинг орқасидан ижтимоий соҳада ҳам жонланиш бошланади.

Виталий ГОЛОВАНОВ "Труд" даи қисқартриб олинди

Хафли бизнес

Трансплантация бум бемор кишини даволаш мақсадида бир организмнинг аъзосини кесиб олиб, бошқа организмга ўтказиш демакдир.

Асримиз бошидаёқ хирургиянинг ривожланиши организмнинг айрим қисмларини мураккаб операция қилиш имконини берди. Лекин кўчириб ўтказилган организм ёки тўқималарни одам организмга қабул қила олмасди. Табиат қонунига қўра, агар бегона организм ёки тўқима иккинчи организмга кўчириб ўтказилса, ўша одамнинг танасидаги янги ўрнатилган органга қарши кураш бошланади, янги кўчирилган орган атрофида йиринглаш бошланади, орган ёки тўқиманинг ялғизланишига олиб келади. Медицина ҳамда бошқа соҳа олимлари ҳамкорликда янги организмнинг реципиент (орган кўчириб ўтказилган одам) танасида қаршиликсиз ишлаб кетиши учун антибиотиклар, суний органлар, сууюқликлар яратишга уриндилар.

1954 йил 23 декабрь куни жаҳонда биринчи марта АҚШнинг Бостон клиникасида машҳур хирург Мюррей Рональд Херрик буйрагининг бирини акасининг танасига кўчириб ўрнатди. Кўчирилган буйрак билан у 8 йил умр кўрди. АҚШлик бошқа бир врач Д.Томас бутун умрини қон ракига қарши курашга бағишлади. У ўз таъхирбаларида орқа мия сууюқлигини бошқа органга кўчириш фақат эгизакларда ижобий натижа беришини, бошқа ҳолатларда ҳалокатга олиб келишини исботлади. 1956 йили орқа мияни реципиентга кўчириб, муваффақиятга эришди. 1990 йили Ж.Мюррей ва Д.Томас тиббий эътиҳотида Нобель муқофотига сазовор бўлдилар. Организм ва тўқималарни кўчириб ўтказиш борасида Россия олимни, хирург В.П.Демидовнинг амалий таъхирбалари жаҳон трансплантация соҳаси

олимларига амалий қўлланма бўлди. АҚШнинг Лос-Анжелос шаҳридаги бир ҳодиса жаҳонда катта шов-шувга сабаб бўлди. Ўйба ва Мэриларнинг 15 ёшли қизи Анисса қон раки - лейкомия билан касалланди. Бу касалликнинг битта давоси бор эди, у ҳам бўлса, фақат шу ота-онанинг бошқа

фарзандининг орқа мия сууюқлигини Аниссасга кўчириш лозим. Лекин, бу ҳолда ҳам муваффақият 50 фоиз бўлиши мумкин. 15 ёшли қизининг ҳаётини сақлаб қолиш учун бечора она яна фарзанд туғиши керак эди.

1990 йилнинг апрелида иккинчи қизи Мерисса дунёга келади. Чақалоқ 14 ойлик бўлганида дори-дармон билан ухлатиб, унинг орқа миясидаги сууюқликни шприц орқали тортиб оладилар. 20 дақиқадан кейин идишга қизғишроқ сууюқлик - пульва йиғилади ва бу сууюқликда соғлом қон зарраларини ташувчи клеткалар - хужайралар вужудга келади. Аниссанин орқа миясидаги рак билан оғирган сууюқлик рентген нурлари билан ўлдирилди. Сўнгра барча сочлари батамом тўқилиб, камқон бўлиб қолди. Шунга қарамай операция яхши кечди. Аниссада секин-аста янги, чиройли сочлар ўсиб, терисининг ранги олдинги ҳолига қайтиб, қўзлари чақнаб турарди.

Техасда яшайдиган Жон ве Тереза Смитлар оиласида жажжи қизалоқ жигари касал ҳолатда туғилди. Ота-онаси мурожаат қилган клиникадагилар ҳозир донор йўқлигини, аммо операцияни кечиктириб бўлмаслигини, агар истасалар, қизнинг онаси жигаридан кесиб олиб, қизчага ўрнатиш мумкин-

ТРАНСПЛАНТАЦИЯ

Санкт-Петербурглик ёш йигит эса АҚШда ўз буйрагини сотиб, янги автомобил ва 30 минг долларлик чек билан қайтиб келди

Дегувчиларга айтман: —Нима билан исбот қилай. Исбот учун қўллайдиган ҳар бир унсурим унинг ижоди. Холик (яратувчи)ни махлуққа (яратилганга) тасдиқ этдирайми?!.

— У йўқ! Дейдиганларга бир сўзим бор: — Сиз менга ҳақиқатан ҳам йўқ бўлган бирор нарсани кўрсата оласизмики, ўша нарсанинг йўқлигини исбот этолсангиз?.. Уни кўрсата олсангиз, демакки, у йўқ эмас, бор. Кўрсата олмаганингизга қадар "йўқ" демоққа ҳаққингиз йўқ. Аллохнинг "йўқ" дейишингиз исбот этмоқдаки, у "бор"нинг худди ўзидир.

Н.Фозил ҚИСАҚУРЕК, турк ёзувчиси

ФАЛСАФА — ТОПИШНИНГ ЭМАС, АХТАРИШНИНГ ЙЎЛИ

Моддиончиларга қўра, оламнинг боши ҳам, охири ҳам "йўқлик"дан иборат. Унда "икки йўқлик"нинг орасида қандай қилиб "борлик" бўлиши мумкин!?

— Исбот қил унинг борлигини!

Дегувчиларга айтман: —Нима билан исбот қилай. Исбот учун қўллайдиган ҳар бир унсурим унинг ижоди. Холик (яратувчи)ни махлуққа (яратилганга) тасдиқ этдирайми?!.

— У йўқ! Дейдиганларга бир сўзим бор: — Сиз менга ҳақиқатан ҳам йўқ бўлган бирор нарсани кўрсата оласизмики, ўша нарсанинг йўқлигини исбот этолсангиз?.. Уни кўрсата олсангиз, демакки, у йўқ эмас, бор. Кўрсата олмаганингизга қадар "йўқ" демоққа ҳаққингиз йўқ. Аллохнинг "йўқ" дейишингиз исбот этмоқдаки, у "бор"нинг худди ўзидир.

Н.Фозил ҚИСАҚУРЕК, турк ёзувчиси

ЖАСУР ҚИРОЛ

Иордания қироли Ҳусайнға ўн бир марта суиқасд қилинган

Утган ойда Иордания қироли Ҳусайннинг 63 ёшида оғир ҳасталикдан сўнг вафот этиши кўпчиликни, унинг дўсту душманларни баравар чўқур қайғуга қўлди. Уни дафн қилиш маросимида 30 дан ортиқ давлат президентлари, бош вазирлар, қироллар, собиқ давлат раҳбарлари қатнашди; Кофи Аннан, Билл Клинтон, Тони Блэр, Жак Ширак, Герхард Шрёдер, Борис Ельцин, Бенямин Нетаняху Омманга таширф буюришди. Айниқса, Сурия президенти Ҳафиз Асаднинг маросимларда қатнашини кўпчилик учун қўлланма ҳодиса бўлди, бу унинг охириги 15 йил давомида Иорданияга қилган биринчи таширфи эди.

Тақдир

фаластинлик айрим миллатчи кучлар томонидан уюштирилди, лекин уларнинг барчаси зое кетди. Уша кунларнинг кейинчалик "қора сентябр" деб атала бошланиши ҳам бежизга эмас.

1974 йили Марокко полицияси Рабат шаҳрида ўтказилаётган араб мамлакатлари раҳбарлари саммити пайтида қирол Ҳусайнға қилинган суиқасд олдини олиб, уни уюштирмоқчи бўлган "ФАТХ" - йирик фаластин ташкилотига мансуб 16 кишини қамоққа олганди.

80 йилларда Иордан қиролига Европадаги қатор экстремистик-террор ташкилотлари томонидан ҳам анчагина таъхирлар бўлган эди. 1993 йили Иордания махсус хизмати вакиллари Иордан ислом экстремистлари томонидан қиролга қилинган суиқасднинг олдини олишди. Димо дунёдаги тинчликни, тинчлик сўбатини ёқлаб, шу йўлда кучрашиб келган қирол Ҳусайн қўлгина балолардан шу тарзда омон қолди, бироқ айни оғзи ошга тегди, деган пайтда оғир ҳасталик уни орамиздан олиб кетди.

АЖАЛ ҲАМЛАСИ

XV аср мўъжизаларидан бири -- Америка қитъасининг қаш қилиниши инсониятга жуда кўп нарсаларни туҳфа этди. Америкадан картошка, помидор, маккажўрғи каби жуда қўлға экин турлари Европага, сўнгра Осиёга келтирилди. Ана шундай нэматлар орасида тамаки ҳам бор эди.

Сигарета чекми дастлаб Европада омаллаша бориб. Кейин эса ўзининг буржусик туғини билан бутун дунёни буға бошлади. Шу кунларимизга келиб, эса чекми ашадий даражада ривожланган одатга айланди. Энг дахшатлиси кашандаларнинг "ёшариб" бориши бўлапти. Кейинги 15 -- 20 йил ичида ёшлар ўртасида сигаретага ружу қўйиш сезиларли равишда ортаган. Ҳўш, дунёда чекмига қарши қандай чоралар қўрилаётган экан?

Масалан АҚШда телевидение орқали тамаки махсулотлари рекламаси тақиқланган.Польшада эса 16 ёшдан кичик ўсмирларга сигарета олиш ва сотиш тақиқланган. Бошқа Европа давлатларида ҳам тамакига қарши ҳаракат бошланган.

УМРЧИ

УЗАЙИШТИРУВЧИ РАҚС

• Агар Нью-Йорк осмондаги ҳаво таркибида мавжуд бўлган чанг бир йўла шаҳарга ўтирадиган бўлса, бир ойда шаҳарнинг ҳар квадрат километр майдонига ўртача 27 тонна кум тушади.

• Сўнги икки минг йил мобайнида инсон 140 га яқин турдаги қўмларни ва 100 турдан зиёд сут эмизувчи ҳайвонларни қириб юборди.

АЗРОИЛ ҚЎЛИДАН

"ҚУТУЛГАН" КИШИ

Баланд қояли тоғ ён бағирлари ёки қўп қаватли бинолардан йиқилиб тушган кишининг тирик қолиши дарғумон. Аммо поляк тоғ ишчиси Трантинск Плуто эс эмас, кўп эмас 810 метр баландликдан пастикка қулаб, бахтли тасодиф туғайли омон қолди.

Мазкур ҳодиса тўғрисида унинг ўзи нима нима дейди:

— Мен тик шахтанинг осма супчасида ишламоқда эдим. Биз ўша дамда ҳаво ўтказгиларни қайта монтаж қилганим эдик. Шу вақт бирдан белимдаги камар узилиб кетди ва мен оёғим осмондан бўлиб пастига қуладим. 120 метрлик чуқурликда пўлат устунга урилиш ҳавфим бор эди. Бир вақтлар менга ўхшаб фалокатга учраган бир шахтёрнинг шахта стволдаги пўлат арқонларга ёпишиб олиб, омон қолганини эсла-

Ажойибот

дим. Вақтни бой бермай, қўлоқларимни ёздиму, йўналишимни биров ўзгартирмадим. Шунда орқам билан арқонга текканимни билдим. Қўлимдаги чарм қўлқопдан бошқа резина қўлқоп ҳам бўлса-да, пўлат арқонни ушлаб олишга юрагим дов бермади, фақат қўлим билан уни ёнимга сура олдим. Кейин икки арқонни бир ушайдим, ҳаракатимни ҳозир сўсайтирдим. 780 метр пастикка етганимда, ниҳоят, тўхтаб дам олишга муваффақ бўлдим, сўнгра 30 метр пастикка бемалол тушиб олдим. Пастига етганимда чаккаларим лўқиллар, юзимдан қон оқаётган эди. Шунга қарамай, юқоридagi уртоқларимга омон қолганимни билдириш учун телефонга ошқидим.

Мавлонжон ЙҮЛДОШЕВ тайёрлади

Олим ЭШНАЗАРОВ

ЎҚТАМ тайёрлади

Умрингизга барака!

Устоз Раҳматжон Турсунов бу табаррук оламга ўз сози, ўз овози, ўз навоси билан кириб келди. Шунинг учун бўлса керак, бирор кун йўқки, унинг куй ва қўшиқлари радио, телевидение орқали таралма-са.

Тақдирни қарангки, Раҳматжон ўз бастакорлик фаолиятини Абдулла Ориповнинг "Булбул" номли мўъжазгина, аммо теран фалсафий маъно, кучли эҳтиросга йўғрилган шеърдан бошлади. Бу шoirнинг Абдулла Орипов бўлгану чеккан дарду аламларини фақатгина булбуллар ва булбул қалбига эга бўлган аҳли дард тушуниб етиши мумкин, холос.

Уша даврларда Қарши давлат педагогика институтини мусика кафедрасининг ўқитувчиси лавозимида ишлаётган Раҳматжон Турсуновнинг "Булбул" кўшиғи унинг ҳаваскор шоғирди ижросида талқин этилиб, ўша йилнинг ўзидаёқ Республика кўригида биринчи ўринни олди. Натихада устозлар уни пойтахтга -- Тошкентга таклиф этдилар. Шунинг учундир, Раҳматжоннинг ўзи ҳам "Мен Тошкентга булбул қанотига учиб келганман", деб мутайиба қилиб юради.

Олтимиш ёшни уриб қуйган Раҳматжон Турсуновнинг ҳаёти силлик, сувдек раван ўтгани йўқ. У илм қиламан деб, ишга киришганида миллатимиздан чиққан ҳасадгўйлар кун бермадилар: қарийб ёқлашга тайёр ишдан воз кечиб Москва томон йўл олди. У ерда 1987 йили "Ўзбекистонда халқ ашула ва ракс ансамблларининг ривожланиши ва педагогик шарт-шароитлари" номли номзодлик диссертациясини ёқлаётган чоғида ҳам "мехрибон" миллатдошларимиз этиб бориб ўзларининг "фикр"ларини баён этиб келдилар. Аммо Раҳматжон Турсунов ўз назарий педагогик концепциясини муносиб ҳимоя қила олди ва педагогика фанлари номзоди илмий даражасини олишга эришди. Бугина эмас, ўзи ишлаётган Абдулла Қодирий номидаги Тошкент давлат маданият институтига халқ мусикаси бўлими ва шу номда кафедра ташкил этилиб, мазкур кафедрага мудири этиб тайинланди. У ҳозиргача ана шу кафедранинг мудири ва профессор лавозимида ишлаб келмоқда.

Ўзбек мусика маданияти саҳифасида "композитор" ва "бастакор" деган икки истилоҳ анча мунозарали маънога эришган. Ана шу мавжлар уммониде Раҳматжон Турсуновнинг ҳам ўз сабалори бор. Бастакорлик ижодини Абдулла Ориповнинг "Булбул"идан бошлаган Раҳматжон Турсунов кейинчалик ҳам ўз мактабдош, фикрдош дўстининг ижодида кўп марта муҳожаат қилди. Шу билан бирга миллат, замон ва жаҳон адабиёти оламидаги сара асарларни кашф этиб, уларга мусиқий ҳаёт бағишлай олди. Улар орасида Лутфий, Навоий, Фуззулий, Самад Вурғун, шунингдек, Ҳабибий, Чустий, Туроб Тўла, Жуманиёз Жабборов, Нормурод Нарзуллоев, Мухаммад Юсуф каби неча унлаб аҳли қаламнинг исми шарифларини тилга олишга тўғри келди.

Раҳматжон Турсунов шеър танлашда фақатгина ўз билими ва тўғйуларига ишониб билангина чекланиб қолмайди. Жумладан, Фуззулий газали билан айтадиган "Ғам-засин сединг кўнги..." номли машҳур ва мазруф қўшиқнинг яратилишини бастакор машҳур санъаткор Розик Ҳамроев номи билан боғлайди.

"Бир куни тунда радио орқали Раззоқ Ҳамроев Фуззулийнинг ана шу газалини ўқиганларини эшитиб бутун вужудим титраб кетди, -- деб хикоя қилади бастакор. -- Ҳаяжондан бир неча вақт уйкуларим ўчиб кетди. Ниҳоят, Фуззулий девонини титкилаб шу газалини топдим, уни Раззоқ Ҳамроев талқин этганидек ҳис-ҳаяжон билан

БАСШАКОРЛАР ПРОФЕССОРИ

Бағишларди. Ана шу мавжлар уммониде Раҳматжон Турсуновнинг ҳам ўз сабалори бор. Бастакорлик ижодини Абдулла Ориповнинг "Булбул"идан бошлаган Раҳматжон Турсунов кейинчалик ҳам ўз мактабдош, фикрдош дўстининг ижодида кўп марта муҳожаат қилди. Шу билан бирга миллат, замон ва жаҳон адабиёти оламидаги сара асарларни кашф этиб, уларга мусиқий ҳаёт бағишлай олди. Улар орасида Лутфий, Навоий, Фуззулий, Самад Вурғун, шунингдек, Ҳабибий, Чустий, Туроб Тўла, Жуманиёз Жабборов, Нормурод Нарзуллоев, Мухаммад Юсуф каби неча унлаб аҳли қаламнинг исми шарифларини тилга олишга тўғри келди.

Ҳожи Сотимжон МУНАВВАР, саъятшунос

ева, Маъмуржон Тўхтасинов, Сайёра Қозиева ҳушовоз хонандалар -- Орломирзо Сафаров, Бекназар Дўстмуродов, Курсия Эсонова, Насира Сатторова, Раъно Рўзикулова, Озода Мадражонова, Дилором Солипова, Дилором Мамаева, Собиржон Мўминов, Замира Намозова каби неча унлаб халқ севган санъаткорлар номларини эйр эйтиш лозим. Мухими шундаки, номлари тилга олинган бир қанча юксак истеъдодли санъаткорлар ижросидаги Раҳматжон яратган қўшиқлар республика радио ва телевидениесининг "Олтин фонди"га киритилган.

Халқнинг улуг бир ҳикмати бор: "Қарс икки кўндан чиқади", дейилди. Раҳматжон Турсуновнинг қарслари ҳам дастлаб икки кўл -- шоир ва бастакор кўллари билан, сўнгра эса ижрочи ва мусиқачиларнинг баҳажихат қарсларидан баҳра топганига тўғайли тингловчиларнинг қалбига ҳузур-халоват, ҳис-ҳаяжон бағишловчи эстетик таъсирчан воқеликка айланади. Шунинг учун ҳам асли касби рубобчи бўлган зуқо ижрочи Раҳматжон Турсунов ўз асарларини талқин этиш, ўрганиш жараёнида ҳар бир ижрочи билан астойдил ишлади, ансамбл ва оркестрдаги ҳар бир чолғучининг қалбига йўл топди. Ўз тўғйуларини навоси мукаммал рўёбга чиқиши учун вақтини ямайдди.

Халқ мусикаси кафедрасининг раҳбари ва профессор сифатида у неча унлаб педагогларга устозлик қилди, 350дан ортқк ўш истеъдодли халқ мусикаси мутахассисларини тарбиялаб етиштирди. Композитор сифатида "Чўндан эган сабалор" номли овоз ва оркестр учун тўрт қисмли сюита, чолғу куйлари яратди. Олим сифатида "Ҳаваскорлик ашула ва ракс ансамбллари билан ишлаш услубиёти", "Ўзбекистон мусика ҳаваскорлиги" каби илмий тадқиқотлари амалга ошириб, уларни ҳаётга таъбиқ этди, рисола ва қўлланмалар тарзида нашр эттирди... Профессор бастакор Раҳматжон Турсунов олим сифатида назарий жиҳатдан чиникиди, шаклланди. Бирдан бир тилагини тангри-таоло унинг қалбидеги жўшқин эҳтирос, нафис тўғйулар, ноэик дид ва юксак маҳоратни аритмасин.

Модомики, гап Раҳматжон Турсунов асарларининг ижросидаги келиб қолган экан, улар орасида Ерқини Хотамова, Толибжон Бадинов, Коммуна Исмоилова, Ортиқ Отажонов, Матлуба Дадабо-

лар, ишқ ўтида аланга олган дамлар ўтади. Унинг хизматида уч гузал ҳамда инқилоб гоғларини зўрма-зўрак тарғиб этмокчи бўлган туртинчи аёл бўлади. Уша туртинчи аёлнинг Искандарга севгисини изхор этиши, яширинча фарзанд қўриши, у билан бўлган шаҳар ва қишлоқлардаги тўқнашувлар, бегуноҳ қатл этилганлар, пировардида, қўнчилик болашавойлар сингари ўзи ишонган инқилобчилар томонидан сургун қилиниши, ҳалок этилиши...

Сув оқимида кетаверадиган ҳас-чўп охири йиғилиб, оқар сувга тўғанок бўлганидек, Б. Одиловнинг қаҳрамони сингари Искандарлар ҳам билди-билмай юрт келажоғи учун тўғанок бўлдилар. Муаллиф ўз қаҳрамони орқали воқеалар гирдобиде қилиб, адолатсизликни қўрганида ҳам сукот сақлашни афзал қўрган, ҳас-чўпдек сув оққан томонга кетаверган Искандарнинг ҳаётини сабоқ олиш керакмикин, демоқчи бўлади.

Марказий образнинг тўлақолини чиқиши учун даврга, муайян муҳитга ва воқеалар моҳияти очилишига хизмат қиладиган образлар, ишқ ўтида аланга олган дамлар ўтади. Унинг хизматида уч гузал ҳамда инқилоб гоғларини зўрма-зўрак тарғиб этмокчи бўлган туртинчи аёл бўлади. Уша туртинчи аёлнинг Искандарга севгисини изхор этиши, яширинча фарзанд қўриши, у билан бўлган шаҳар ва қишлоқлардаги тўқнашувлар, бегуноҳ қатл этилганлар, пировардида, қўнчилик болашавойлар сингари ўзи ишонган инқилобчилар томонидан сургун қилиниши, ҳалок этилиши...

Сув оқимида кетаверадиган ҳас-чўп охири йиғилиб, оқар сувга тўғанок бўлганидек, Б. Одиловнинг қаҳрамони сингари Искандарлар ҳам билди-билмай юрт келажоғи учун тўғанок бўлдилар. Муаллиф ўз қаҳрамони орқали воқеалар гирдобиде қилиб, адолатсизликни қўрганида ҳам сукот сақлашни афзал қўрган, ҳас-чўпдек сув оққан томонга кетаверган Искандарнинг ҳаётини сабоқ олиш керакмикин, демоқчи бўлади.

Ола!

Ганнинг индаллосини айтганда, сўз миллионлар уйини айлини бораётган телелоторея уйини -- "Бахтли воқса" тўғрисида бўлади. Бу уйин, бахтли кўриб турибдики, етти ёшдан етмиш ёшгача бўлган ҳаммаи ўзига жаб қилайти.

Мен ҳам гарчи омадмн юришмаётган бўлсам, ишқибозликдан воз кеча олмаيمان. "Бу гап, бу гап" дейман, у омад кўлиб боқишдан умидвор бўлиб ҳар ҳафта иккитадан чипта оламан.

Уйининг қузатиб борар эканман, фирманинг мутасадди ходимларига дилмада бирикки саволлар пайдо бўлди. Бу саволлар балки бошқа ишқибозларнинг ҳам қизиқтирар.

Сотилмай қолган чипталар йўқ қилинишида қопчанчи бўлишгини, бирдан тўқсонгача рақамларнинг тўғрилигини текширишга ҳакамлар ҳам қатнашадими?

Агар қатнашса, шу тўғрида маълумот берилиб ўтилса, яхши бўлармиди. Борди-ю қатнашмасалар, уларни овозга қилишга не ҳожа, бу ишнинг студияга келган ишқибозлар бажара бўлмайдими?

Бу уйин кўринишидан ҳаққоний уйин эканлигини жуда кўпчилик мен каби тан олса керак. Ютуқди чипталар нечалиги-ю, уларнинг рақамларига эълон қилиниши... киши лол қолади, албатта. Лекин бир нарсени ҳаққоний тортати: Дейлик, ҳар бир уйин 81-82 га боқкача қўтарилганда тўхтади, ҳалтада 8 ёки 9 га боқкача қолади. 43-- 44-уйинларда қопчада 10 тадан қолди. Қўзига шундаки, шу ўнга рақам меннинг омадсиз чиптама-я: Бунн қузатиш натижасида бир савол турғиди: Нега уйин ҳар доим 80-

Бу кутубхона бир вақтлар жуда машҳур бўлган. У пойтахтнинг етуқ зиёлилари учун домий илм олиш маскани ҳисобланган. Мен ҳам 30-40-йиллари (талабалик ва ўқитувчилик вақтларимда) шу илм даргоҳидан баҳраманд бўлганман. Бу кутубхонада атоқли адабшарҳчи Абдулла Қодирий, Фозил Юнус, Ойбек, Ғафур Ғуллом, Отажон Ҳошим, Эмбек, Маннон Уйғур, Шокиржон Раҳимий, Чўлпон, Фитрат сингари бутун ҳаётини маърифат йўлига бағишлаган зиёкорлар тўпланишиб ажойиб анжуманлар ўтказганлар.

Кексаларнинг ҳикоя қилишлари ва матбуот хабарларига қараганда, ҳозир кутубхона бўлиб турган асосий бино пойтахтнинг энг йирик бойларидан бири - татар савдогарлари Ёвусов бойнинг 2 қаватли газлама дўкони ва ости мол сақлайдиган омбори бўлган. Бозорга келган одамлар асосан шу дўқондан харид қилишиб, сўнг бироз дан олиш учун тепалиқдаги чойхоналарга чиқиб ошхўрлик, чойхўрлик қилишаркан. Шу тўғайли пастдаги бўш сайхонликда халқ томошаси қўрсатиларкан. Уша вақтда янгиликка, санъат-адабиётга қизиққан дарждилар ҳаваскорлардан алоҳида труппа тўзиб, улар учун кичик саҳна асарлари ёзиб берганлар. Бундан ташқари, труппани т а м и л а ш мақсадида озарбойжон, турк, татар тилларида турли хил китоб-журналлар йилга бошлайдилар. Ана шу тўпланган китоб ва қўлемаларни сақлаб бориш учун алоҳида қўй хозирлайдилар. Уша вақтнинг атоқли зиёлиларидан Мирмулло ва Мирмуҳсин Шермухаммадовлар, кейинчалик адаб Абдулла Қодирий, драматург Ғуллом Зафарий, педагог Мўминжон Мухаммаджонов, ношир Юсуф Алиев 2 мингга яқин китобни кутубхонага ҳадя этидилар. Натихада 1918 йили "Турон" кутубхонаси ташкил топди, бунга Ёвусов бойнинг газлама дўкони мос келди. Бойдан тортиб олинган дўқонлар ва омбор "Турон" кутубхонаси ихтиёрига берилди. Дўқонлар қайта таъмирланиб, кутубхонага мослаштирилди. Кутубхона шу қадар бойиб бордики, ҳар бир зиёли ўзининг китоби ёки қўлемасининг шу кутубхонада бўлишини ўзига бахт ҳисобларди. Агар 1920 йили кутубхонада 2 мингга яқин китоб ва қўлемалар тўпланган бўлса, 1928 йилга келиб улар сонн 20 мингдан ошиб кетди. Яна бу кутубхонада ноёб китобларнинг (қадимий диний китобларнинг) тўпланишига асосий сабаб - 30-йиллари айрим зиёлиларни, айникаси, Ислон динига оид китобларни ўқиган билимли кишилари шўролар давлати "халқ душмани" деб мол мулкларини, жумладан, ноёб китобларини давлат ихтиёрига мусодара қилгани бўлди. Тошкентда тўпланган ана шундай китоблар "Турон" кутубхонаси ихтиёрига топширилди.

Хуллас, тахминий ҳисобларга қараганда, кутубхона ихтиёрида ҳозирги кунда 700 мингдан ортқк китоблар, турли хил журналлар, газеталар, айрим ёзувчиларнинг ёзиб турга олмаган ноёб асарлари сақланмоқда.

Мен "Турон" кутубхонасининг 60 йиллиги муносабати билан "Тошкент ҳақиқати" газетасида 1978 йили "Ҳазинанинг ўғинчаси" ("Кутубхона - билим манбаи") сарлавҳаси остида танқидий мақола чоп эттиргандим. Шундан сўнг Ўзбекистон маданият вазирлигининг ҳаракати билан сойбқ А.С.Пуштин номидаги боғнинг тепасига Чалаев номидаги (ҳозирги А.Қаҳор) ўрта мактаб ёнига лойиҳа асосида 3 қаватли қуркам бино қурила бошлаган эди. Ҳатто пойдевори битган вақтда худди шу бино ёнидан метро йўли ўтказилиши маълум бўлиб қолди. Қурилиш тўхтади, аммо бинони энди қамағ қуриш, унга кетган харажат билан на бирор юқори ташкилот, на кутубхона раҳбарияти қизиқди. Қурилиш лойиҳаси кутубхо-

Ола!

Ғафур Ғулломнинг "Яхши уюниб сўзлар" асарини ўқиб, мен ҳам унинг "Бизни хонавайрон қиласиз", деди бошловчи. Бундан менинг кўнглим хонавайрон бўлди

Бир отажон уйинда қатнашиб уч совинринг эгаси бўлиб -- унга китоб, ваза ва соат берилди. Отажон икки совинрини қатарига олганда уйинини олиб борувчи нимма деди, эслаб кўринг.

Уиламай айтилган икки калима сўз... Бу тўғрида кўп билдим. Берилган катта-катта совинрлар, ютуққа қўйилган нарсалар ёмон эмас, омадмн кишига буюрсин. Бу совинрлар аслида ишқибозлар маблагги ҳисобига эмасми?

Уйининг қузатиб борар эканман, фирманинг мутасадди ходимларига дилмада бирикки саволлар пайдо бўлди. Бу саволлар балки бошқа ишқибозларнинг ҳам қизиқтирар.

Сотилмай қолган чипталар йўқ қилинишида қопчанчи бўлишгини, бирдан тўқсонгача рақамларнинг тўғрилигини текширишга ҳакамлар ҳам қатнашадими?

Агар қатнашса, шу тўғрида маълумот берилиб ўтилса, яхши бўлармиди. Борди-ю қатнашмасалар, уларни овозга қилишга не ҳожа, бу ишнинг студияга келган ишқибозлар бажара бўлмайдими?

Бу уйин кўринишидан ҳаққоний уйин эканлигини жуда кўпчилик мен каби тан олса керак. Ютуқди чипталар нечалиги-ю, уларнинг рақамларига эълон қилиниши... киши лол қолади, албатта. Лекин бир нарсени ҳаққоний тортати: Дейлик, ҳар бир уйин 81-82 га боқкача қўтарилганда тўхтади, ҳалтада 8 ёки 9 га боқкача қолади. 43-- 44-уйинларда қопчада 10 тадан қолди. Қўзига шундаки, шу ўнга рақам меннинг омадсиз чиптама-я: Бунн қузатиш натижасида бир савол турғиди: Нега уйин ҳар доим 80-

Муаммо

на мудирнинг тортмасида чанг босиб ётибди. Тайёр бўлган пойдевор ўрнига эса ишбилармон тижоратчилар қандайдир савдо дўконини қуриб, ишни юритиб юбордилар.

Ниҳоят, ўтган йили кутубхона директори Вазира Собирова кутубхона учун бирорта ўқув зали зарур деб тегишли ташкилотлардан талаб қилган экан, улар эски шаҳар банк хизматидан бўшган, бундан 100 йил аввал қурилган баҳайбат, ичи кенг, поли билан тепа оралиги 5 метрдан ошқк келадиган битнони ҳадя этидилар. Эндиликда кутубхона бинолари 500 метр узунликка чўзилиб, бинонинг бошланғичда ўқув зали ва охириги бинонинг болохонасида директор хонаси жойлашган. Ходимлар эса директор хузурига бориш учун ўқув залидан зина орқали пастга (омборхонага) тушиб, сўнг ер ости йўли билан бир неча за босиб ётган хоналардан ўтиб ана томир зина орқали 5 метрча қўтарилдилар...

Янги таъмирланган ўқув залига 100 дан ортқк китобхона кетаси. Кутубхонадан чиксангиз, рўпарада ҳожатхона, ундан пастроқда эски ҳаммом, чойхона. Яна кутубхона оралиғида Тошкент шаҳрининг Собир Раҳимов районида қарашли "озқоват-савдо" идорасининг омборхонаси, ёнида 0178-сонли омонат касса биноси.

"Овоз йўзики" студия китобхоналарнинг асабини қақшатади. Албатта, шундай беҳаловат жойнинг тепасида китоб ўқиб, илм оламан, деб келган талабаларнинг маънавиятига таъсир қилмайди ёки асабини бузмайди? Шу қатордаги биноларнинг ҳаммаси 100 йил аввал, базиллари гишдан, қўнчиликни симбёллардан қурилган.

Бинонинг тағдир нураб ётибди, устига қопланган тунука, кейинчалик қўйилган шиферлар синиб илма-тешик ҳолига келган.

"Турон" эса 80га тўлапти...

Ҳамидулла Йўлдошев, Республикада хизмат қўрсатган халқ таълими ходими

ТАХРИРИЯТДАН: Мақола эълон қилиниши арафасида муҳбиримиз "Турон" кутубхонасида бўлиб қайтди. Мудира Вазира Собированинг айтишича, Тошкент вилоят ҳокимилик кутубхонага ҳар томонлама ёрдам берилпти. Чунонки, янги китоблар харид қилиш, компьютерлаштириш, китобхоналарга хизмат қўрсатишнинг энг замонавий воситаларини жорий этиш имкониятлари кенгаймокда.

Шунга қарамай, назаримизда "Турон"нинг нуфузини янада ошириш йўлида ихросини қўлатган масалалар ҳали етарли. Том тунукасини булғаш, иситиш, киротхона остида фойдаланилмай ётган омборни кутубхона ихтиёрига ўтказиш...

Дарвоқе, овоз ёзиш студиясига шундай катта бозорда бошқа жой топиш шунчалик мушкулми? Ахир китобхона у ерга мутолаа дардида келдилар, маза-бемаза нағмалардан асабийлашиш учун эмас!

ЯХШИ УЮНИБ СЎЗЛАР

"Бизни хонавайрон қиласиз", деди бошловчи. Бундан менинг кўнглим хонавайрон бўлди

Бир отажон уйинда қатнашиб уч совинринг эгаси бўлиб -- унга китоб, ваза ва соат берилди. Отажон икки совинрини қатарига олганда уйинини олиб борувчи нимма деди, эслаб кўринг.

Уиламай айтилган икки калима сўз... Бу тўғрида кўп билдим. Берилган катта-катта совинрлар, ютуққа қўйилган нарсалар ёмон эмас, омадмн кишига буюрсин. Бу совинрлар аслида ишқибозлар маблагги ҳисобига эмасми?

Уйининг қузатиб борар эканман, фирманинг мутасадди ходимларига дилмада бирикки саволлар пайдо бўлди. Бу саволлар балки бошқа ишқибозларнинг ҳам қизиқтирар.

Сотилмай қолган чипталар йўқ қилинишида қопчанчи бўлишгини, бирдан тўқсонгача рақамларнинг тўғрилигини текширишга ҳакамлар ҳам қатнашадими?

Агар қатнашса, шу тўғрида маълумот берилиб ўтилса, яхши бўлармиди. Борди-ю қатнашмасалар, уларни овозга қилишга не ҳожа, бу ишнинг студияга келган ишқибозлар бажара бўлмайдими?

Бу уйин кўринишидан ҳаққоний уйин эканлигини жуда кўпчилик мен каби тан олса керак. Ютуқди чипталар нечалиги-ю, уларнинг рақамларига эълон қилиниши... киши лол қолади, албатта. Лекин бир нарсени ҳаққоний тортати: Дейлик, ҳар бир уйин 81-82 га боқкача қўтарилганда тўхтади, ҳалтада 8 ёки 9 га боқкача қолади. 43-- 44-уйинларда қопчада 10 тадан қолди. Қўзига шундаки, шу ўнга рақам меннинг омадсиз чиптама-я: Бунн қузатиш натижасида бир савол турғиди: Нега уйин ҳар доим 80-

Муаммо

на мудирнинг тортмасида чанг босиб ётибди. Тайёр бўлган пойдевор ўрнига эса ишбилармон тижоратчилар қандайдир савдо дўконини қуриб, ишни юритиб юбордилар.

Ниҳоят, ўтган йили кутубхона директори Вазира Собирова кутубхона учун бирорта ўқув зали зарур деб тегишли ташкилотлардан талаб қилган экан, улар эски шаҳар банк хизматидан бўшган, бундан 100 йил аввал қурилган баҳайбат, ичи кенг, поли билан тепа оралиги 5 метрдан ошқк келадиган битнони ҳадя этидилар. Эндиликда кутубхона бинолари 500 метр узунликка чўзилиб, бинонинг бошланғичда ўқув зали ва охириги бинонинг болохонасида директор хонаси жойлашган. Ходимлар эса директор хузурига бориш учун ўқув залидан зина орқали пастга (омборхонага) тушиб, сўнг ер ости йўли билан бир неча за босиб ётган хоналардан ўтиб ана томир зина орқали 5 метрча қўтарилдилар...

Янги таъмирланган ўқув залига 100 дан ортқк китобхона кетаси. Кутубхонадан чиксангиз, рўпарада ҳожатхона, ундан пастроқда эски ҳаммом, чойхона. Яна кутубхона оралиғида Тошкент шаҳрининг Собир Раҳимов районида қарашли "озқоват-савдо" идорасининг омборхонаси, ёнида 0178-сонли омонат касса биноси.

"Овоз йўзики" студия китобхоналарнинг асабини қақшатади. Албатта, шундай беҳаловат жойнинг тепасида китоб ўқиб, илм оламан, деб келган талабаларнинг маънавиятига таъсир қилмайди ёки асабини бузмайди? Шу қатордаги биноларнинг ҳаммаси 100 йил аввал, базиллари гишдан, қўнчиликни симбёллардан қурилган.

Бинонинг тағдир нураб ётибди, устига қопланган тунука, кейинчалик қўйилган шиферлар синиб илма-тешик ҳолига келган.

"Турон" эса 80га тўлапти...

Ҳамидулла Йўлдошев, Республикада хизмат қўрсатган халқ таълими ходими

ТАХРИРИЯТДАН: Мақола эълон қилиниши арафасида муҳбиримиз "Турон" кутубхонасида бўлиб қайтди. Мудира Вазира Собированинг айтишича, Тошкент вилоят ҳокимилик кутубхонага ҳар томонлама ёрдам берилпти. Чунонки, янги китоблар харид қилиш, компьютерлаштириш, китобхоналарга хизмат қўрсатишнинг энг замонавий воситаларини жорий этиш имкониятлари кенгаймокда.

Шунга қарамай, назаримизда "Турон"нинг нуфузини янада ошириш йўлида ихросини қўлатган масалалар ҳали етарли. Том тунукасини булғаш, иситиш, киротхона остида фойдаланилмай ётган омборни кутубхона ихтиёрига ўтказиш...

Дарвоқе, овоз ёзиш студиясига шундай катта бозорда бошқа жой топиш шунчалик мушкулми? Ахир китобхона у ерга мутолаа дардида келдилар, маза-бемаза нағмалардан асабийлашиш учун эмас!

'ВОИЗ'НИНГ МУНОЗАРАЛИ СЎЗИ

Элимизга тўфон сингари келган инқилоб ва унинг "чек қўйиш, тугатиш, емириш" шаклидаги "қудрати" ҳақида экрандан илк бор сўз айтилди. Тасвир, ижро, хикоя қилиш мароми, кинорежиссуранинг инқилобларни орқали янгича шаклда фикр узатилади. Гап янгида премьераси бўлиб ўтган "Воиз" фильми ҳақида бораепти.

Мазкур фильмининг драматурги қурилиши ўзининг талай жиҳатлари билан диққатни тортади. Унинг муаллифи ва режиссёри Юсуф Розиков узғача йўл танлаган. У соддагина сюжет кўмидага Искандар исми ўзбек йигитининг катта ҳаётий йўлини тасвирлашга, маълум бадий умумлашмаларни илгари суршига интилди.

Фильмда акасида "мерос" бўлиб қолган икки жувон -- Ойгул ва Мастура ҳамда эндигина никоҳига олган ёш келинчақ Пари билан тинч-тотува эшқ билган Искандарнинг (ичрочи -- Баҳодир Одилов) инқилоб гоғларни тарғиботчисига айланган жараёни тасвирланади.

Искандар тасодифан, ҳеч сурштирмай болашавойларнинг ўз хонадонига кириб келиши, икки ҳаётига суқилиб кириши тўғайли тўс-тўполонлар, отишмалар, машҳум "Хужум" ҳаракатининг иштирокчисига айлангани татқиқланади. Қаҳрамоннинг дунёқар